

Fysisk och digital högläsning

- Ett lugnande moment eller en fantastisk pedagogisk metod för barns språkutveckling?



Namn: Alice Hjern, Emma
Jansson & Sanna Nilsson

Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2022
Handledare: Elisabeth Rietz
Examinator: Elisabeth Mellgren

Nyckelord: Fysisk högläsning, digital högläsning, bok, lärplatta, språkutveckling, mediering, scaffolding, samspel, sociokulturella perspektivet.

Abstract

Syftet med denna studie har varit att undersöka samt bidra med kunskap om hur förskollärare beskriver att fysisk och digital högläsning främjar barns språkutveckling. Följaktligen tar studien utgångspunkt i förskolans styrdokument samt tidigare forskning. Studiens forskningsfrågor är: *Hur beskriver förskollärare att de arbetar pedagogiskt med högläsning för att främja barns språkutveckling? Hur resonerar förskollärare kring möjligheter med att använda sig av fysisk respektive digital högläsning? Hur resonerar förskollärare kring begränsningar med att använda sig av fysisk respektive digital högläsning?*

En kvalitativ forskningsmetod har använts och empirin i studien har samlats in via semistrukturerade intervjuer, med fokus på möjligheter samt begränsningar med fysisk respektive digital högläsning. Således vilka strategier förskollärare beskriver att de använder för främjandet av barns språk. Intervjuerna spelades in för att sedan transkriberas. Därefter har det empiriska materialet analyserats utifrån ett sociokulturellt perspektiv med tre av de centrala begreppen utifrån teorin: *mediering, scaffolding och samspel*.

I resultatet har det framkommit att förskollärarna ser flertal möjligheter med fysisk högläsning. Förskollärarna beskriver att de samspelar med barn och använder sin röst som strategier för att skapa berikande samtal. Däremot anser de att stora barngrupper är en begränsning med fysisk högläsning, då alla barns individuella behov inte kan tillvaratas. Det framgår även i resultatet att förskollärarna upplever fler begränsningar vid digital än vid fysisk högläsning. Det finns brist på kunskap kring att undervisa med digitala verktyg vilket leder till att de åsidosätter sin pedagogiska roll. I studiens resultat uppmärksammas hur förskollärarna resonerar kring skapandet av möjligheter till samspel och stöttning till barn under respektive högläsningsform. Det synliggörs likheter och skillnader beroende på vilken åldersgrupp förskollärarna arbetar med. Slutligen kan man se hur högläsning sker vid vila eller övergångar på samtliga förskolor och inte som ett tematiskt arbete med fokus på barns språkutveckling.

Förord

Vi vill inleda med ett stort tack till varandra för ett gott samarbete, engagemang och många skratt. Alla tre har tagit lika stort ansvar och vi har arbetat ihop dagligen med studien.

Ett stort tack riktar vi även till forskollärarna som har ställt upp och deltagit i intervjuerna. Utan ert deltagande hade vår studie inte kunnat genomföras. Tack för att vi fick ta del av era verksamheter och era beskrivningar om hur ni arbetar med högläsning.

Tack till vår handledare Elisabeth Rietz som givit oss feedback och stöttat oss under processen i arbetandet med vårt examensarbete. Till sist vill vi tacka våra sambos och familjer som givit oss tid och stöttning till att skriva vårt examensarbete.

Göteborg, maj 2022.

Alice Hjern, Emma Jansson och Sanna Nilsson

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
2	Syfte och frågeställningar	7
3	Tidigare forskning.....	8
3.1	Den fysiska och digitala högläsningens betydelse för barns språkutveckling.....	8
3.2	Den stöttande förskollärarens betydelse under högläsning	9
3.3	Sammanfattning av tidigare forskning	11
4	Teoretiskt perspektiv	12
4.1	Sociokulturellt perspektiv.....	12
4.2	Centrala begrepp.....	13
4.2.1	Mediering	13
4.2.2	Scaffolding	13
4.2.3	Samspel	13
5	Metod och genomförande	14
5.1	Kvalitativ metod.....	14
5.2	Intervju och transkription	14
5.3	Urval och avgränsningar.....	15
5.4	Studiens genomförande	16
5.5	Analysmetod.....	17
5.6	Etiska överväganden.....	17
5.7	Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	18
6	Resultat.....	18
6.1	Fysisk högläsning	19
6.1.1	Redovisning av intervju.....	19
6.1.2	Analys.....	20
6.2	Digital högläsning	21
6.2.1	Redovisning av intervju.....	21
6.2.2	Analys.....	23
6.3	Den stöttande förskolläraren.....	24
6.3.1	Redovisning av intervju.....	24
6.3.2	Analys.....	26
7	Diskussion.....	27
7.1	Resultatdiskussion	27
7.1.1	Fysisk högläsning	27
7.1.2	Digital högläsning	28

7.1.3 Den stöttande förskolläraren.....	30
7.2 Metoddiskussion.....	32
7.4 Förslag på vidare forskning.....	34
7.5 Avslutning	34
8 Referenslista.....	36
9 Bilagor	39

1 Inledning

Högläsning har i den reviderade läroplanen (Läroplan för förskolan [Lpfö18], 2018) fått ett större utrymme i verksamheten, där barn ska ges förutsättningar att utveckla sitt språk och kommunikation. Detta kan ske genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur samt andra texter i en stimulerande miljö (Lpfö18, 2018). Gjems (2016) menar att högläsning främjar barns verbala språk samt att det är en introduktion till skriftspråket. Edwards (2019) menar att *fysisk högläsning* är när någon läser högt ur en bok för en eller flera personer. Detta begrepp innebär i undersökningen att en förskollärare läser högt ur en fysisk bok för ett eller flera barn. Edwards (2019) förklarar vad *digital högläsning* betyder, att lyssna till inlästa böcker exempelvis genom en bilderboksapp. I denna studie ges begreppet innebörden att en digital bilderbok blir uppläst av en inspelad röst från en lärplatta. Digital högläsning kan vara en positiv första kontakt till läsning för de barn som tidigare inte lockats till böcker (Edwards, 2019).

En vuxen som läser i samspel med barn går aldrig att ersätta understryker Edwards (2019). Däremot tillåter den digitala högläsningen att barn kan lyssna till fler böcker än vad förskollärare har möjlighet att läsa under en dag i verksamheten. Således framhåller Edwards (2019) att den fysiska och digitala högläsningen ska ses som två kompletterande metoder. Med stöd från Gjems (2016) ser vi att högläsning i dess olika former behöver vara en del av undervisningen med en central plats i verksamheten. Dessutom behöver förskollärare samtala med barn under högläsning, då samtal mellan förskollärare och barn bidrar till samspel och kvalitet under lästunden. Följaktligen blir läsandet *med* barn mer bidragande till deras språkutveckling, än läsandet *för* barn (Gjems, 2016).

Samspel och scaffolding är bidragande faktorer för språkutveckling, vilket synliggörs i denna studie. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2011) menar att barn inte behöver tidigare kunskaper inom språk för att ingå i samspel med andra. Däremot kan samspel skapa kommunikation, vilket i sin tur påverkar barns vardag samt gynnar språkutvecklingen. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2011) lyfter Vygotskijs syn på språket som ett medierande redskap för samspel och hur barn utvecklas tillsammans med andra barn. Vidare behöver förskollärare även stötta barn i deras lärande tills de tillägnat sig kunskaper för att klara sig på egen hand. Inom fysisk högläsning anser Gjems (2016) att vuxna har en viktig roll som högläsare och att föra samtal tillsammans med barnen. Edvardsson (2019) nämner att den som läser använder sin röst för att förmedla bokens innehåll. När förskollärare betonar ord, ändrar röstläge, kroppsspråk och tempo skapas möjligheter för barn att förstå berättelsens handling. Vidare förklarar Edvardsson (2019) att vid högläsning skapas ett socialt samspel mellan vuxna och barn vilket bidrar till en gemensam uppmärksamhet på bokens innehåll. När barn engageras under högläsning skapas en motivation och intresse för att samtala, som i sin tur bidrar till att barn ges fler språkliga erfarenheter (Gjems, 2016).

Högläsning betraktas som en betydelsefull aktivitet där barns språkutveckling ska främjas poängterar Gjems (2016). Edwards (2019) lyfter att beroende på vilken avsikt förskolläraren har med högläsning får stor betydelse, det kan antingen bli ett lugnande moment eller en stimulerande språkaktivitet. Under den verksamhetsförlagda utbildningen och i arbete på förskolor har vi sett att högläsning inte sker som en planerad pedagogisk språkutvecklande aktivitet. Främst sker högläsning under vilan eller i övergångar mellan två aktiviteter för att bidra till avslappning. Edwards (2019) menar att när det sker så används boken som ett lugnande medel. Om avsikten med högläsning ska vara att stimulera barns språk behöver pedagoger prioritera och skapa goda möjligheter för att det ska kunna ske. Således har tiden

på dagen betydelse som väljs till högläsning, då barn behöver ha ett fokus som de inte kan uppnå om de är trötta, hungriga eller stissiga.

Vår studie är därför relevant för utbildningsvetenskap då vi har undersökt den fysiska respektive digitala högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Således menar vi att detta blir betydelsefullt för förskollärarprofessionen eftersom förskollärare arbetar och tolkar läroplanen olika, vilket i sin tur påverkar barns utbildning och deras möjlighet till utveckling och lärande. Förskolans läroplan (Lpfö18) lyfter vikten av att förskollärare ska främja barns utveckling till att bli kompetenta och ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) betonar hur barn lär sig att interagera, förstå och kommunicera med andra i förskolan. Detta är något som barn kan ta del av under högläsning. Fast (2016) definierar även att utifrån ett samhällsperspektiv är det viktigt att kunna förstå texter samt tyda symboler. Bemästrande av ett språk menar Fast (2016) är en demokratisk rättighet och i samhället vi lever i idag så är det av största vikt att man förstår sina rättigheter.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka och bidra med kunskap om hur förskollärare ser på högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Vilka didaktiska val förskollärare beskriver att de gör i val av litteratur samt vilken pedagogisk roll de säger sig inta under högläsning.

- *Hur beskriver förskollärare att de arbetar pedagogiskt med högläsning för att främja barns språkutveckling?*
- *Hur resonerar förskollärare kring möjligheter med att använda sig av fysisk respektive digital högläsning?*
- *Hur resonerar förskollärare kring begränsningar med att använda sig av fysisk respektive digital högläsning?*

3 Tidigare forskning

I denna del av studien presenteras tidigare forskning inom området. I avsnittet har både internationell och nationell forskning använts inom det valda fokusområdet. Forskningen som legat till grund för vår studie undersöker den fysiska och digitala högläsningens betydelse för barns språkutveckling samt hur förskollärare kan stötta barn under högläsning. Avsnittet avslutas med en sammanfattning där studiens relevans ytterligare stärks.

3.1 Den fysiska och digitala högläsningens betydelse för barns språkutveckling

I dagens samhälle är yngre barn mer erfarna av digitala verktyg, både i hemmen och i verksamheterna. Detta lyfts av författarna Reich m.fl. (2019) i deras studie där de jämför hur fysiska och digitala böcker påverkar förskolebarns förståelse, engagemang samt ordförråd. Undersökningen är gjord i södra Kalifornien, USA, där deltagandet bestod av 200 barn i åldrarna tre till fem år som rekryterades från tio förskolor. Forskarna i studien använde sig av både videoobservationer samt ljudinspelningar för att samla in empiri. En positiv aspekt med användandet av digital högläsning är att barn själva kan sitta och lyssna på en bok samt styra sin egen läsning av boken. I resultatet fann Reich m.fl. (2019) att barn som läste en fysisk bok minns mer detaljer om berättelsen medan barn som läste en digital bok pratade mer om lärplattan. Å andra sidan hade de barn som antingen läste den fysiska eller digitala boken samma känslomässiga engagemang under berättelsens gång. Resultatet visar även att det var lika underhållande för barnen oavsett om det var den fysiska eller digitala boken de lyssnade till.

Korat och Segal-Drori (2016) presenterar tre studier från Israel där fokus riktas mot barns läsning av fysiska och digitala böcker i syfte med att främja barns språkutveckling. Urvalet bestod av 214 barn från fem förskoleklasser och fem förskolor, metoden som användes var videoobservationer. Det finns en skillnad mellan digitala böcker som inriktar sig på språkutveckling, medan andra böcker som har fokus på multimedia effekter¹ lyfter Korat och Segal-Drori (2016). De digitala böckerna som har fokus på multimedia effekter kan leda till att barn tappar sin koncentration på berättelsens handling. I de digitala böckerna som är inriktade på språkutveckling visas multimedia effekter som hjälper barn att förstå berättelsen, då det har ett sammanhang kopplat till bokens handling. Förskollärare behöver vara mer uppmärksamma på vilka böcker de väljer för att stödja barns språkutveckling i användandet av digital högläsning klargör Korat och Segal-Drori (2016) i sin studie. Samtidigt understryker Korat och Segal-Drori (2016) att samtal och diskussioner bör föras mellan barn och vuxna för att främja barns utveckling inom språk, både under fysisk och digital högläsning. Resultatet från studien synliggör att gemensam fysisk läsning mellan vuxna och barn främjade mer berikande samtal än digital högläsning.

Nilsen (2021) publicerade en studie som undersöker digitala läsaktiviteter i förskolan. Syftet med studien var att utvärdera användningen av Polyglutt, med fokus på samspel och kommunikation mellan barn och pedagoger. Nio olika förskolor i Göteborg deltog i studien där 17 pedagoger intervjuades och videoobservationer utfördes med sex pedagoger och 25 barn. Nilsen (2021) beskriver applikationen Polyglutt och belyser att det finns 2000 olika barnböcker inlästa på svenska samt 58 andra språk. Man kan välja böcker utifrån en virtuell bokhylla och böckerna är kategoriserade utifrån olika teman, åldersrekommendationer samt

¹ Visuella färger, former och mönster.

genrer. I appen kan barn få böcker upplästa, men även bläddra och titta på bilder självständigt. Nilsen (2021) förklarar att digital teknologi kan stödja flerspråkighet med hjälp av boktjänster som har uppläsningalternativ med olika språk. I resultatet framkommer det att pedagoger har en viktig roll vid digital högläsning och behöver förbereda sig och skapa goda förutsättningar för att dialogiska samtal ska ske mellan barn och pedagog. Vidare menar Nilsen (2021) att pedagoger kan projicera upp en bok eller låta barn själva sitta och lyssna på böcker via lärplattan. Däremot framkom det att pedagogerna blir mer passiva samt att barn sitter tysta och lyssnar, situationen liknar mer att titta på barnprogram. Följaktligen behöver pedagoger engagera barn i samtal om bokens innehåll vid digital högläsning, således för att skapa förutsättningar för språkutveckling (Nilsen, 2021).

I en studie från New York, USA, har Zipke (2016) undersökt hur digitala applikationer vid högläsning används av förskolebarn. Syftet med studien var att se vilka konsekvenser som kan påverka barns språkutveckling vid digital högläsning genom observationer. 25 barn i åldern fyra till fem år från två privata förskolor valdes ut eftersom ingen av dem hade någon tidigare erfarenhet av digital högläsning. Resultatet visade att barns förståelse om bokens innehåll var mer omfattande vid den fysiska än vid den digitala högläsningen. När barn sitter själva med en lärplatta och lyssnar till digital högläsning kan de återupprepa sagan, vilket gör att igenkänning av ord ökar. De digitala böckerna som barn fick ta del av hade multimedia effekter vilket kan ses som en negativ konsekvens, däremot menar Zipke (2016) att dessa effekter ökade barns ordförståelse. Som ett resultat av detta visade barn lika stort engagemang vid både fysisk och digital högläsning. Slutligen menar Zipke (2016) att digital högläsning inte kan ersätta fysisk högläsning, utan de kan ses som ett bra komplement till varandra.

Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) har i sin tvärsnittsstudie från Göteborg, Sverige, undersökt barns lärande i förskolans miljö. 38 förskolor med 230 barn och deras vårdnadshavare har deltagit i ett forskningsprojekt som delats upp i tre olika delstudier. Mellgren och Gustafssons (2009) delstudie undersöker språk och kommunikation hos barn i tidig ålder. Barns samspel tillsammans med en pedagog har observerats under högläsning. Barn behöver lära sig att lyssna till högläsning ur en fysisk bok framhäver Mellgren och Gustafsson (2009). Under högläsning får barn uppleva att den som läser använder sig av olika tonfall i rösten genom varierande röststyrka, satsmelodi samt betoning av specifika ord. Vidare hävdar Mellgren och Gustafsson (2009) att pedagoger behöver uppmärksamma barn på böckernas innehåll samt att bilder kopplas till texter som förskollärare läser. Dialog vid högläsning behöver anpassas till lyssnaren, där möjlighet till samtal mellan barn och förskollärare ska finnas. Således skapas ett samspel under högläsning och inte en envägskommunikation. Resultatet visar att högläsning i den pedagogiska verksamheten har ett betydelsefullt innehåll för barn, men det finns ett behov att utveckla högläsning i förskolan. För att följa barns lärande inom språkutveckling har samspel mellan förskollärare och barn en betydande roll för barns individuella kunskap inom språk och kommunikation.

3.2 Den stöttande förskollärarens betydelse under högläsning

Alatalo och Westlunds (2019) studie från Sverige, handlar om förskollärares tankar gällande högläsning som ett verktyg för att stödja barns språkutveckling. Studiens metod innefattar en kvalitativ ansats med videosekvenser och intervjumaterial. Urvalet bestod av barn i ålder tre till fyra tillsammans med 15 förskollärare. I studien framkommer det att högläsning ofta sker under vilan samt med stora barngrupper för att frigöra personal. Alatalo och Westlund (2019)

menar att flertalet förskollärare inte använder högläsning som ett verktyg för att främja barns språkutveckling. De deltagande förskollärarna i fokusgrupperna upplevde att mindre barngrupper skapar bättre förutsättningar till delaktighet och sociala sammanhang. Alatalo och Westlund (2019) lyfter i deras resultat att förskollärare är medvetna om högläsningens positiva aspekter gällande barns språkutveckling. Däremot hävdar förskollärarna som intervjuats att det uppstår hinder i både planering och genomförande av högläsning. Förskollärarna menar att naturkunskap och matematik uppmuntras mer som en undervisningsaktivitet i förskolans verksamhet än vad högläsning gör.

Hur förskollärare beskriver vilka tillvägagångssätt som främjar barns språkutveckling undersöker Norling (2014) i sin studie. Metoden som använts är fokusgruppsintervjuer. Urvalet bestod av 52 deltagande förskolor i tre olika städer i Sverige. Pedagogernas förhållningssätt menar Norling (2014) tar stöd i den sociokulturella teorin, där barn lär sig i samspel med andra i verksamheten. Norling (2014) understryker att förskollärarna är medvetna om högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Dock har de svårt att hitta tillfällen där högläsning sker i en planerad undervisningssituation. Förskollärarna upplever även svårigheter kring spontan högläsning som barnen initierar till. Norling (2014) belyser att förskollärarna vill arbeta med högläsning i mindre barngrupper för att kunna utveckla varje barns språkutveckling utifrån deras individuella nivå. Däremot är detta något som ännu inte genomförts i verksamheten.

I sin studie undersöker Damber (2015) hur högläsning har genomförts i förskolor i norra och södra Sverige och förklarar att högläsning som den är inte gynnar barns språkutveckling. 31 förskollärare i fortbildning och åtta förskolläraryrkespraktikanter genomförde observationer i sina verksamheter. För att språkutveckling hos barn ska främjas lyfter Damber (2015) att förskollärare behöver bidra till samtal och interaktion mellan dem som är delaktiga. I sin tur leder detta till en möjlighet för barn att leva sig in i bokens handling samt reflektera efter högläsningstiden. Utifrån ett sociokulturellt förhållningssätt kan läskunnighet bidra till förutsättningar för barn i deltagandet av det demokratiska samhället menar Damber (2015). När läskunnighet är socialt konstruerad bildas ett meningsskapande där barn kan ta del av både historisk och kulturell miljö. Således blir detta en viktig aspekt för samhället i stort. I resultatet framkommer det att högläsning ofta sker under vilan och innan måltider men man vill få in högläsning som ett tematiskt arbete. Genom att arbeta tematiskt med högläsning så kan förskollärare planera undervisningen för att skapa ett tydligt syfte med fokus på barns språkutveckling. Således menar Damber (2015) att högläsning kan stimulera barns generella kunskaper samt språkfärdigheter när de ingår i sociala sammanhang.

Neumann (2020) beskriver förskollärares betydelsefulla roll samt vilka medierande redskap som kan användas för att stötta barns språkutveckling genom högläsning. I studien har en förskollärare observerats vid högläsning från en bilderbok i både fysisk och digital form, för 13 barn i åldrarna två till fyra år i norra England. Studien grundar sig i ett sociokulturellt synsätt, där Neumann (2020) menar att lärande hos barn sker i sociala sammanhang med hjälp av fysiska eller digitala böcker som verktyg. Således har en delad läsoplevelse en god inverkan på barn och dess ordförråd. Som förskollärare poängterar Neumann (2020) att man har en betydelsefull roll vid stöttandet av barns lärande under högläsning. När förskollärare ställer utmanande frågor vid högläsning engageras barn i dialoger och stötts vidare i deras språkutveckling. Dessutom hävdar Neumann (2020) att högläsning *för* ett barn inte är tillräckligt stimulerande för deras språkutveckling, utan det är samtal om böckers innehåll som utvecklar barns språk.

Sandvik m.fl. (2012) har i sin studie utforskat lärplattan och dess appar i förskolans miljö och hur den främjar barns språkutveckling samt läskunnighet. Observationer har genomförts på en förskola i Oslo, Norge, med fem barn som var fem år gamla. Sandvik m.fl. (2012) poängterar att förskollärare ger barn mindre uppmärksamhet när digital teknik används. Detta leder till att barns lärande och kunskap inte stärks av närvarande förskollärare. Således framhäver Sandvik m.fl. (2012) att förskollärare behöver vara aktivt engagerade samt närvarande vid digital högläsning för att det ska ske ett utvecklande lärande. I studien uppmärksammas att en digital bok kan framställas på en storbildsskärm med hjälp av en projektor, vilket skapar möjlighet för hela barngruppen att se boken från lärplattan. Således främjas samspel mellan barn, där de kan stötta varandra i användandet av lärplattan. När förskollärare ser varje barns aktiva engagemang, deltagande i gruppen samt tidigare erfarenheter, utövas en stöttande delaktighet. Detta i sin tur är positivt för barns samarbete med både förskollärare och med andra barn, men även för att främja kommunikation. I resultatet framgår det att förskollärare behöver skapa lärandesituationer och samspela med barn i användandet av digital teknik, däremot menar Sandvik m.fl. (2012) att vidare forskning behövs kring ämnet.

Mellgren och Gustafssons (2009) delstudie (som vi tidigare presenterat ovan) nämner även att pedagoger bör vara lyhörda och anpassa sin högläsning till varje individ för att skapa en interaktion. Under högläsning ges tillfälle för utbyte av tankar. Förskollärare behöver ta hänsyn till barns kroppsspråk då gester och mimik kan ge oss information som annars inte blir uttalat, eftersom alla barn inte besitter det verbala språket. Som förskollärare bör man guida barn genom samtal och ställa frågor under högläsning, då det inte kan tas för givet att barn blir lästa för hemma. Mellgren och Gustafsson (2009) lyfter högläsningens betydelse för barns framgång i skolan och att språklekar inte kan ersätta läsandet. Således behöver förskollärare prioritera en daglig högläsning före språklekar, då högläsning utvecklar barns ordförråd, fantasi och begreppsvärld.

3.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Utifrån den fysiska och digitala högläsningens betydelse lyfter Korat och Segal-Drori (2016) samt Reich m.fl. (2019) fram när högläsning sker från en fysisk bok, minns barn mer detaljer ur bokens innehåll samt att det resulterar i mer berikande samtal tillsammans med förskollärare. Zipke (2016) förklarar att barn visar lika mycket engagemang oavsett om det är fysisk eller digital högläsning som lyssnas till. Dock kan inte digital högläsning ersätta den fysiska. Mellgren och Gustafsson (2009) poängterar att barn behöver lära sig att lyssna till fysisk högläsning. Däremot menar Zipke, (2016) Reich m.fl. (2019) och Nilsen (2021) att när barn sitter själva och lyssnar till digital högläsning från en lärplatta, kan de styra sin egen läsning. Således kan barn bläddra fritt i böcker, gå tillbaka och lyssna igen, detta har visat sig bidra till en ökad ordförståelse. Fysisk och digital högläsning kan alltså ses som ett bra komplement till varandra betonar Zipke (2016).

En sammanfattning av ovanstående forskningsstudier synliggör att samtal om böckers innehåll, utmanande frågor samt samspel mellan förskollärare och barn är betydelsefulla faktorer för att främja barns språkutveckling. Mellgren och Gustafsson (2009) förklarar hur förskollärare behöver guida barn genom samtal, samt att dialoger behöver anpassas till barns individuella nivå. Nilsen (2021) menar att förskollärare behöver förbereda sig inför digital högläsning. Således kan barn engageras vilket i sin tur kan möjliggöra för dialogiska samtal mellan vuxna och barn.

Norling (2014) liksom Alatalo och Westlund (2019) menar att om förskollärare skapar mindre barngrupper bidrar det till goda förutsättningar när det kommer till individuell stöttning och samspel under högläsning. Forskningsstudierna visar att förskollärare uttrycker ett behov av att utveckla högläsning i förskolan som en planerad undervisningsaktivitet. Mellgren och Gustafsson (2009), Damber (2015), samt Alatalo och Westlund (2019) har i sina studieresultat redogjort för att högläsning ofta framkommer under vila och inte som ett verktyg för att främja barns språkutveckling. Samtidigt uttrycker intervjuade förskollärare i studierna att en medvetenhet om högläsningens betydelse finns, men att andra ämnen uppmuntras i större omfattning vid planering av undervisningssituationer i verksamheten.

Den sociokulturella teorin lyfts fram i Norlings (2014), Dambers (2015) och Neumanns (2020) studier där förskollärare använder sig av medierande verktyg och där barn lär sig samspela under högläsning för att främja deras språkutveckling. Sandvik (2012) påtalar att förskollärare behöver skapa lärandesituationer under digital högläsning, då förskollärare inte givit samma närvaro samt engagemang när det kommer till användandet av digital teknik hos barn. Korat och Segal-Drori (2016) förklarar hur valet av litteratur blir betydelsefullt för förskollärare i skapandet av lärandesituationer som ska främja barns språkutveckling. Digitala böcker med multimedia effekter behöver ses över då det både kan gynna barns ordförståelse men även bli till distraherande moment. Korat och Segal-Drori (2016) menar att barn kan tappa sin koncentration vid digital högläsning om multimedia effekterna inte syftar till bokens handling, detta kan ses som en negativ konsekvens för barns språkutveckling.

Utifrån tidigare forskning har vi uppmärksammat hur betydelsefull högläsning är för barns språkutveckling. Forskningsstudierna visar liknande resultat, att problematiken kring högläsning som planerad undervisning fortfarande kvarstår. Därmed hävdar vi att vår studie är relevant för vidare utbildningsvetenskap samt väsentlig för förskollärarprofessionen.

4 Teoretiskt perspektiv

Denna studie utgår från det sociokulturella perspektivet för analysering av data. Den teoretiska ansatsen utgår från Lev Vygotskij syn på lärande, utveckling och språk som ligger till grund för studien och dess forskningsfrågor. Begreppen som kommer att presenteras är *mediering*, *scaffolding* och *samspel* som är centrala inom teorin. Det teoretiska perspektivet som valts ut är relevant då fokus är på barns språkutveckling inom fysisk och digital högläsning. En analys av förskollärares beskrivningar hur de arbetar med, samt hur de resonerar kring fysisk och digital högläsning kommer genomföras utifrån ett sociokulturellt sätt att se på lärande. Därmed blir de centrala begreppen inom teorin väsentliga för studien.

4.1 Sociokulturellt perspektiv

Säljö (2017) beskriver Vygotskijs syn på att lärande sker i sociala sammanhang och språket har en central roll inom den sociokulturella teorin. Säljö (2017) lyfter fram att språket ses som ett redskap för att kunna kommunicera med andra människor vilket resulterar i att man kan uttrycka sig och förstå sin omvärld. Liksom Säljö (2017) menar Johansson (2012) att språket är ett redskap som människan använder sig av för att kunna kommunicera. Handlingar och praktik är medierande, vilket innebär att kommunikation sker med hjälp av och via redskap. Enligt det sociokulturella perspektivet förstås handlingar och kommunikation likt uttryck, som människor handlar med inom sociala och kulturella sammanhang (Johansson, 2012). Barn lär sig i samspel tillsammans med andra samt finner stöttning hos varandra och pedagoger, då förskolan är en plats för gemenskap (Engdahl & Årlemalm-Hagsér, 2015).

4.2 Centrala begrepp

De centrala begreppen inom det sociokulturella perspektivet som är relevanta för vår studie är *mediering*, *scaffolding* och *samspel*.

4.2.1 Mediering

Säljö (2017) lyfter att mediering är ett av de mest grundläggande begreppen inom det sociokulturella perspektivet. Mediering beskrivs som att vi människor använder oss av redskap för att förstå vår omvärld och hur vi ska agera i den. Det finns både språkliga och materiella redskap. Ett språkligt redskap kan vara en symbol eller något vi använder för att kommunicera och tänka. De materiella redskapen beskrivs som fysiska redskap, i studien definieras dessa som en bok eller lärplatta (Säljö, 2017). Vygotskij förklarar att mediering genom språk inträffar i alla typer av sociala sammanhang och menar att de vardagliga samtalen utgör de mest centrala medierande redskapen (Gjems, 2016). Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2016) förklarar hur barn tolkar sin omvärld via medierande redskap, såsom språket. Således blir mediering ett viktigt redskap för förskollärare i bemötandet av barn i vardagen på förskolan. I förskolan är bildspråket ett av de första språken som barn lär sig bemästra. Barn använder sig av mediering för att anamma nya kunskaper exempelvis när de får se bilder ur böcker, vilket ger barn tydligare förståelse av innehållet. Detta bidrar till främjandet av barns språkutveckling under högläsning tillsammans med förskollärare (Vygotskij, 1995). I studien kommer tolkning av förskollärares beskrivningar utifrån användandet av medierande redskap i verksamheten att analyseras.

4.2.2 Scaffolding

Inom det sociokulturella perspektivet är scaffolding ett centralt begrepp. Scaffolding förklaras som att en mer kunnig person stöttar en mindre kunnig person. Detta kan även innebära att barn stöttar varandra. Stödet ges tillfälligt, tills den som behöver stöd har tillägnat sig kunskaper för att sedan klara det på egen hand (Säljö, 2017). Däremot poängterar Askland och Sataøen (2014) att barn måste ta emot stöttningen som den vuxne erbjuder för att kunna ta sig vidare, då den vuxne inte kan använda stöttning åt barnet. Följden kan bli att förskollärare löser barns uppgift åt dem, vilket i sin tur kan leda till att barn inte har tillägnat sig kunskaperna och blir passiva. I förskollärares professionella uppdrag ingår det att vara öppen för barns utvecklingszon i relation till deras kunskaper, för att sedan ge barn verktyg för att uppnå ytterligare kunskap (Säljö, 2017). I studien kommer scaffolding synliggöras när förskollärare redogör för hur de stöttar barns språkutveckling under fysisk och digital högläsning.

4.2.3 Samspel

Säljö (2017) tolkar Vygotskij som understryker vikten av socialt samspel och hur människor blir delaktiga i sina kunskaper samt erfarenheter i sin omvärld. Detta genom att i samspel med andra utföra olika typer av aktiviteter. Utifrån det sociokulturella perspektivet blir således även interaktion och kommunikation en vidare öppning till lärande och utveckling. Säljö (2017) betonar att det är viktigt hur lärare organiserar för samspel mellan barn och lärare, samt mellan barn och barn i verksamheten. Således blir detta en betydelsefull pedagogisk konsekvens huruvida förskollärare organiserar samspel i verksamheten, för att främja barns tillägnande av kunskaper. Barn ges erfarenheter om omvärlden genom samspel, vilket blir en betydande grund för en fortsatt utveckling av kunskap och vidare färdigheter (Sheridan,

Pramling Samuelsson & Johansson, 2011). I studien blir det centralt att undersöka hur förskollärare resonerar kring samspel för att främja barns språkutveckling under fysisk och digital högläsning

5 Metod och genomförande

I denna del av studien presenteras den valda metod som använts för vår studie, därefter bearbetning av material och urval. Avsnittet redogör även för studiens genomförande, analysmetod, etiska överväganden och avslutas med reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

5.1 Kvalitativ metod

Vår studie utgår från en kvalitativ ansats med intervjuer som metod. En kvalitativ ansats försöker förstå utifrån respondentens synvinkel, samt utveckla förståelse för deras erfarenheter och livsvärldar som den var innan de vetenskapliga förklaringarna (Kvale & Brinkmann, 2014). Den kvalitativa ansatsen syftar till att tolka och skapa förståelse från människans erfarenheter av omvärlden. Det är viktigt att genomföra en noggrann analys eftersom verkligheten är komplex. Om endast analys av vissa aspekter sker, avses inte helheten menar Eriksson Barajas m.fl. (2013).

För att samla in det empiriska materialet har förskollärare intervjuats. Från intervjuerna vill vi synliggöra förskollärares tankar och resonemang, där de med egna ord beskriver vilka möjligheter och begränsningar de ser med fysisk och digital högläsning. Intervjuerna gav oss möjligheter att höra detaljer som man hade kunnat gå miste om i en enkätundersökning, eftersom de består av svarsalternativ och ger inte respondenterna möjlighet till personliga svar (Bjørndal, 2018). Bjørndal (2018) poängterar även att intervjuer ger en bättre förståelse av respondentens perspektiv samt att det finns möjlighet att reda ut missförstånd som skulle kunna uppstå.

Innan kvalitativ ansats valdes funderade vi på att genomföra en kvantitativ studie genom att förskollärare skulle få besvara en enkät. En kvantitativ studie skulle dock bli svår att analysera, eftersom man exempelvis inte kan ta hänsyn till förändringar i respondenternas röstläge. Följdfrågor hade inte heller kunnat ställas samt att det kan bli svårt för respondenterna att tolka frågorna korrekt. Tiden för denna studie är begränsad vilket hade kunnat leda till bortfall med en kvantitativ metod, således kan det resultera i bristande svar för att kunna dra slutsatser utifrån enkäten (Stukat, 2005).

5.2 Intervju och transkription

Semistrukturerade intervjuer har valts till studien för att samla in empirin. Denscombe (2009) förklarar att semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuaren använder sig av öppna frågor utifrån ett bestämt ämne. Dessa frågor behöver inte besvaras i någon specifik ordning utan intervjuaren bör vara flexibel under samtalets gång. Denscombe (2009) menar att under en semistrukturerad intervju ska respondenterna ges förutsättningar att utveckla sina tankar och svar. Intervjuaren ska vara aktiv, lyssna, ställa följdfrågor samt klagörande frågor till respondenten (Öberg, 2015). En nackdel med användandet av intervjuer som metod kan vara att man riskerar att påverka respondentens svar (Bjørndal, 2018). Bjørndal (2018) nämner att intervjuare inte ska påverka respondenten med egna uppfattningar, därmed ville vi att respondenten ska vara personen som för samtalet framåt. Genom att vara medveten om detta

kan respondenterna hindras från att bli färgad av våra egna tankar, vilket hade kunnat påverka det slutliga resultatet.

Under intervjuerna har vi använt oss av ljudupptagningar, vilket gav oss en fullständig dokumentation utifrån respondenternas svar under intervjuerna. Fördelen med användning av ljudupptagning är att andra forskare inom studien kan kontrollera det inspelade materialet. Nackdelen med ljudinspelning är dock att kroppsspråket inte synliggörs utan man hör endast det verbala (Denscombe, 2009). Vi valde därför att under varje intervju vara minst två deltagande skribenter för att inte gå miste om detaljer såsom kroppsspråk. En skribent kunde därmed ställa frågor varav den andra skrev kompletterande fältanteckningar som ljudupptagningarna kunde missat (Denscombe, 2009).

Intervjuer är en vanlig insamlingsmetod inom en kvalitativ ansats. Transkribering av intervjun har skrivits ut exakt och kategoriserats efter olika teman. De skribenterna som utförde intervjuerna var även de som transkriberade det ljudinspelade materialet, vilket kan ses som en fördel om ljudinspelningarna skulle upplevas svåra att höra (Eriksson- Zetterquist & Ahrne, 2015). Analys av specifika ord och yttranden genomförs från transkriberingen och presenteras nedan i resultatet (Eriksson Barajas m.fl., 2013).

5.3 Urval och avgränsningar

Ett subjektivt urval har genomförts när respondenterna valts ut inför intervjuerna. Denscombe (2009) menar att när ett subjektivt urval görs, handplockas respondenter medvetet av forskare utifrån deras kunskap samt erfarenheter. Som ett resultat av detta är alla våra respondenter legitimerade förskollärare och som i sitt pedagogiska arbete använder sig av både fysisk och digital högläsning. Vi har även gjort ett medvetet val när respondenterna plockats ut, där hälften av förskollärarna arbetar på äldre barnavdelningar och den andra hälften på yngre barnavdelningar. Anledningen till de utvalda förskollärarna är på grund av god kontakt sedan tidigare genom verksamhetsförlagd utbildning och arbetsplatser. Således tog vi inte kontakt med ansvariga rektorer, utan kunde mejla förskollärarna direkt med information om studiens syfte samt intervjuens tillvägagångssätt. När vi kommit överens om tid och plats skrev vi en samtyckesblankett, vilken sedan togs med till intervjun som både förskolläraren och vi skribenter skrev på.

Respondenternas yrkeserfarenheter har ett spann mellan 6–42 år som utbildade förskollärare. Följaktligen gavs en omfattande syn angående förskollärarnas teoretiska tankar och praktiska erfarenheter, vilka skiljer sig åt eftersom de inte är utbildade under samma tidsperiod.

Förskollärarna som har intervjuats arbetar på förskolor i västra Sverige. Studien utgår från fyra kommunala förskolor som befinner sig i förhållandevis socioekonomiskt välbeställda områden. Svensson och Ahrne (2015) betonar för att få ökad säkerhet i resultatet är det en fördel att välja ut miljöer som liknar varandra, vilket är taget i beaktning. Således intervjuades en till två förskollärare från respektive verksamhet och nedan följer vilka som arbetar på samma förskola, deras erfarenhet samt ålder på barngruppen de arbetar med.

Förskola 1	Erfarenhet	Ålder på barngrupp
Förskollärare 1	35 år	1-3 år

Förskola 2	Erfarenhet	Ålder på barngrupp
Förskollärare 2	15 år	3-5 år
Förskollärare 3	42 år	3-5 år

Förskola 3	Erfarenhet	Ålder på barngrupp
Förskollärare 4	24 år	3-5 år
Förskollärare 5	14 år	1-3 år

Förskola 4	Erfarenhet	Ålder på barngrupp
Förskollärare 6	6 år	1-3 år

5.4 Studiens genomförande

Som nämnts i föregående avsnitt har vi god kontakt med de utvalda respondenterna sedan tidigare. Således kontaktades inte rektorer, utan inledningsvis vände vi oss till de utvalda förskollärarna via mail. Information om studiens syfte, frågeställningar samt intervjuens tillvägagångssätt fick förskollärarna ta del av direkt via informationsbrev. Däremot valde vi att inte skicka ut intervjufrågorna innan för att få ett så ärligt svar som möjligt. Till intervjuerna hade vi med oss en samtyckesblankett som både vi skribenter och respondenterna skrev på.

Intervjuerna genomfördes på respondenternas arbetsplatser i avskilda rum och pågick i cirka 40 minuter vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar är en genomsnittlig tid för intervjuer. Vidare understryker Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) hur tiden mellan intervjuerna bör beaktas och inte vara för tätt inpå varandra, då full koncentration under varje tillfälle krävs av oss skribenter. Således intervjuades endast en respondent per dag. Under intervjuerna var det två skribenter som deltog varav den ena intervjuade och den andra tog fältanteckningar. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) lyfter fördelar med denna teknik och menar att den ena kan ställa frågor medan den andra antecknar kroppsspråk såsom grimaser och gester, vilket inte tas upp från ljudinspelningen.

Bjørndal (2018) nämner en positiv aspekt med ljudupptagning då möjligheten ges att kunna återgå och lyssna på det inspelade materialet flera gånger. Följaktligen kan man lyssna utifrån olika perspektiv och därmed skapa en djupare förståelse för respondenternas svar. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att inspelningstekniken ska vara enkel och säker samt hur intervjuaren bör testa tekniken, därmed för att intervjun inte ska bli avbruten till följd av tekniska problem. Detta togs i beaktning och tekniken sågs noggrant över innan intervjuerna genomfördes samt att båda skribenterna som deltog spelade in ljudet på varsin mobiltelefon. Det inspelade materialet blev totalt 163 minuter som sedan transkriberades.

Bjørndal (2018) nämner att innan man påbörjar en transkribering bör man klargöra hur detaljerad informationen man skriver ner ska vara. Ett medvetet val gjordes därför och irrelevanta ord såsom ”mm”, ”aa” och ”hmm” togs bort. Det inspelade materialet transkriberades på datorn med hörlurar som hjälpmedel, detta för att inte viktig information

skulle förbigå. Det transkriberade materialet skrevs därefter ut i pappersform för att kunna markeras och finna mönster i svaren från intervjuerna. När transkriberingarna var färdigställda påbörjades analysarbetet.

5.5 Analysmetod

Efter att intervjuerna var avklarade skrevs ljudinspelningarna ner från verbalt språk till skrift, vilket enligt Kvale och Brinkmann (2014) innebär att man transkriberar sitt material. Transkriberingarna skedde strax efter att intervjuerna var genomförda och skrevs noggrant ner för att inte missa viktiga detaljer. Vi valde en kvalitativ analysmetod som Rennstam och Wästerfors (2015) talar om och beskriver att denna form av analys utgår från tre olika steg.

Det första steget syftar till att sortera och bli grundligt insatt i sitt material. För att lära känna sitt material behöver man läsa det upprepade gånger och dela upp anteckningarna för att finna mönster och samband i intervjuerna (Rennstam & Wästerfors 2015). Det transkriberade materialet lästes ett flertal gånger för att på så vis skapa ett helhetsintryck över förskollärarnas svar. Vi markerade utskrifterna som innehöll respondenternas svar med hjälp av markeringspennor i färgerna rosa, grön och gul. De olika färgerna representerar teman som är relevanta för vår studies syfte samt de tre olika frågeställningarna som avser fysisk högläsning, digital högläsning samt den stöttande förskolläraren. För att skapa oss en ännu tydligare struktur, valde vi sedan att sortera materialet genom att plocka ut det viktigaste i svaren ur varje intervjufråga. Därefter jämfördes alla förskollärares svar med varandra. Således lästes innehållet en gång till för att finna mönster, likheter och olikheter i respondenternas svar.

När man sorterat sitt material är nästa steg i den kvalitativa analysmetoden att reducera sitt material. Det betyder att man tar bort det som är irrelevant, medan det resterande som är kvar ska vara relevant till studiens syfte och frågeställningar (Rennstam & Wästerfors, 2015). Sådant som inte var väsentligt till studien reducerades, exempelvis när förskollärarna beskrev hur de *vill* arbeta i stället för på vilket sätt de *faktiskt* arbetar. Därmed skapades en tydlig syn över det material som var kvar.

Det tredje och sista steget i en kvalitativ analys är att argumentera menar Rennstam och Wästerfors (2015). Det betyder att man argumenterar utifrån den relevanta empirin som samlats in samt gör tidigare forskning och teori till egen kunskap. Således användes de centrala begreppen som valts ut från teorin till hjälp för analysen och jämförde resultatet med tidigare forskning. Detta lyfter Rennstam och Wästerfors (2015) är bidragande faktorer till ämnesområdet samt visar på självständighet för att studien ska ses som akademisk. Därmed redovisas inte materialet, utan det argumenteras via teman, rubriker och sortering. Följaktligen blir den insamlade empirin med tidigare forskning och teori till vår kunskap.

5.6 Etiska överväganden

I arbetet med vår studie har de etiska principerna som Svensson och Ahrne (2015) lyft fram legat till grund för oss skribenter. De etiska principerna omfattar *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*.

Vi valde att skicka mejl till utvalda förskollärare där det framgick information om studiens syfte samt hur intervjun skulle gå till väga (bilaga 1). Förskollärarna blev även informerade om att deltagandet är frivilligt samt att de kan avbryta sin medverkan när som helst. Vi informerade respondenterna om vilka vi är, förklarade studiens syfte och vad den skulle bidra

med samt att empirin enbart skulle användas till studien och sedan förstöras. Därmed tog vi hänsyn till informationskravet (Svensson & Ahrne, 2015).

Ett annat etiskt övervägande är samtyckeskravet, där respondenterna skrivit på en samtyckesblankett (bilaga 2). I blanketten framgick det att intervjun kommer att ljudinspelas för att sedan transkriberas, även information om avidentifiering av förskolläraren och verksamheten skrevs fram (Svensson & Ahrne, 2015).

Konfidentialitetskravet beaktade vi när respondenternas personuppgifter och information avidentifieras. Alltså nämns förskollärarna inte vid namn, ålder eller kön utan har ett alias. Svensson och Ahrne (2015) uppmärksammar att vi skribenter inte har rätten att sprida information om respondenterna till utomstående och måste därmed hantera all insamlad empiri etiskt.

Nyttjandekravet innebär att empirin som samlats in enbart tillämpades i studien för att inga obehöriga skulle sprida materialet vidare (Svensson & Ahrne, 2015). Materialet kommer sedan att förstöras efter godkännandet av examensarbetet. Under arbetet med studien har vi fullföljt den information som vi givit ut till respondenterna angående studiens syfte, tillvägagångssätt samt de etiska principerna.

5.7 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Thurén (2019) förklarar att reliabilitet menas med tillförlitlighet, det vill säga att en studie är korrekt utförd. Studien ska kunna göras på samma sätt av olika forskare och därmed få liknande resultat. Detta betyder att en undersökning har en hög reliabilitet. För att ytterligare öka studiens trovärdighet beskriver Svensson och Ahrne (2015) transparens, vilket innebär att kunna diskutera och kritiskt granska genom att forskarna har förklarat forskningsprocessen tillräckligt omfattande. I denna studie har vi beskrivit våra metodval samt förklarat hur studien är utförd. Thurén (2019) beskriver att validitet innebär att man endast undersöker det man vill undersöka. Därför blir det viktigt att vi återkopplar till vårt syfte och håller egna åsikter åt sidan under studiens gång. För att en studie ska ses som pålitlig behöver både validiteten och reliabiliteten vara hög. Med tanke på valet av respondenter har förskollärare med varierande yrkeserfarenheter valts ut att intervjuas för att uppnå en god reliabilitet (Thurén, 2019). För att reliabiliteten skulle kunna stärkas hade vi kunnat intervjua fler förskollärare, men eftersom studien är tidsbegränsad hade det inte blivit genomförbart.

Svensson och Ahrne (2015) redogör för generaliserbarhet inom kvalitativ forskning vilket implicerar att studiens resultat kan utföras över en bredare population samt i flera verksamheter. I denna studie finns en viss generaliserbarhet med anledning av att intervjuerna har skett på fyra olika verksamheter där en till två förskollärare på varje förskola har intervjuats. För att öka generaliserbarheten i studien hade fler förskollärare kunnat intervjuas från olika förskolor för att på så vis få ett större urval. Svensson och Ahrne (2015) menar för att skapa trovärdighet i sin studie kan man jämföra studiens resultat och tidigare forskning för att hitta likheter och skillnader, vilket också är en del av generaliserbarhet.

6 Resultat

I denna del av studien presenteras resultatet av intervjuerna från det empiriska materialet i form av citat med efterföljande analys. Slutligen följer en sammanfattning av förskollärarens beskrivningar om hur de arbetar med fysisk och digital högläsning, samt vilka möjligheter och begränsningar de ser med respektive högläsningssätt. Således kommer även redovisning av

de pedagogiska val som förskollärarna beskriver att de gör i främjandet av barns språkutveckling. Vi har valt att dela upp dessa ämnen i tre teman för att finna mönster och skapa en tydlighet. De tre temana benämns som: *Fysisk högläsning*, *Digital högläsning* samt *Den stöttande förskolläraren*. En sammanfattning av resultaten genom de sociokulturella begreppen, tidigare forskning samt teori kommer redovisas i analysen.

6.1 Fysisk högläsning

I följande tema kommer förskollärarnas beskrivningar av möjligheter respektive begränsningar som de upplever med fysisk högläsning att presenteras. Följaktligen kommer även respondenternas beskrivningar angående hur fysisk högläsning främjar barns språkutveckling att synliggöras.

6.1.1 Redovisning av intervju

I intervjuerna framkom det att förskollärarna var förhållandevis eniga om möjligheterna gällande fysisk högläsning. Förskollärarna beskriver att de kan använda sin röst och ser det som deras främsta verktyg för att främja barns språkutveckling.

Förskollärare 1 - "Det är en roll till att vara samspelande med barnen men jag kan också vara lite dramatisk, jag kan ha en ton, rytm och melodi i min läsning som gör att jag fånglar dem".

Förskollärare 2 - "Man kan använda sin röst, vilket är vårt främsta verktyg".

Förskollärare 3 - "Man måste vara fysisk i detta jobb också. Man är sitt eget verktyg".

Alla förskollärare var överens om att fysisk högläsning skapar möjligheter till berikande samtal, vilket de menar gynnar utvecklandet av språket. De lyfter även hur det är en start för kommunikation där erfarenheter av ord samt lärandet av nya ord blir möjligt. Förskollärarna uttrycker även att barn inkluderas i samtalen vilket blir till ett utbildningssyfte.

Förskollärare 4 - "Barnen får vara med och samtala och fråga".

Förskollärare 5 - "Det är ju en fantastisk källa till samtalsämnen, inspiration, jag ser liksom bara möjligheter med det".

Förskollärare 6 - "Fysisk högläsning blir en start för kommunikation. Även som ett utbildande syfte, att skapa erfarenheter kring olika ord, ge dom större ordförråd".

Förskollärare berättar att bokvalet är viktigt för att fånga barns intresse. De menar även att bilder har en betydande faktor, då de kan lägga en grund för samtal vilket förskollärarna anser är en möjlighet för vidare språkutveckling.

Förskollärare 1 - "Att prata om vad man ser på bilderna, bildspråket, skapar en gemenskap där vi tillsammans kan samtala om vad som finns på bilderna. Jag använder hellre en bok med lite mindre text där jag själv kan brodera ut ifall jag vill".

Förskollärare 4 - "Det som fångar mig är bilderna, som man kan prata kring och om. Väljer böcker som passar hela barngruppen".

Förskollärare 6 - "Jag tar även hänsyn till barnens intressen i valet av bok, och hur böckerna ser ut för att skapa ett intresse och locka dem med exempelvis babblarna på framsidan, eller mycket färger".

I intervjuaren visade det sig att en begränsning för fysisk högläsning är stora barngrupper. När det är många barn som deltar beskriver hälften av förskollärarna att de upplever svårigheter med samtal och diskussion. De behöver också anpassa sig till fler barn gällande samtalsnivå och val av bok på ett mer omfattande sätt. När hela barngruppen är samlad kan det även bli trångt och möjligheten blir mindre för alla barn att se boken.

Förskollärare 1 - "Det är ju oftast att det blir många barn, även om vi alltid är uppdelade i mindre grupper så kan ju det bli väldigt många barn, det kan vara utrymmesmässigt och då kanske jag inte kan öppna upp för dialog på samma sätt".

Förskollärare 2 - "Att det kan bli för många barn runt en bok, det blir trångt och alla barn ser inte vilket blir en begränsning. Vi är bara två stycken vid högläsningen då en är på rast".

Förskollärare 4 - "För många barn, inte lika lätt att hålla alla fast vid högläsning. För många är en begränsning för det barnet som är jätteintresserad av att ställa frågor och några som ballar ur där borta".

En förskollärare ser även tiden som en begränsning. Det är mycket som ska utföras under en dag på förskolan, vilket kan leda till att gå till biblioteket inte prioriteras.

Förskollärare 6 - "Tiden att sitta still med några barn. Tillgången till böcker, biblioteket är inte alltid öppet, man måste variera böcker så att det fortfarande finns ett intresse kvar hos barnen. Svårt att erbjuda alla barn fysisk högläsning på grund av personalbrist".

En utav de intervjuade förskollärarna menar att det inte finns några begränsningar med fysisk högläsning. Hen förklarar att man behöver finna metoder då varje barngrupp medför utmaningar.

Förskollärare 3 - "Egentligen tycker inte jag det finns några begränsningar, sen kan man ju behöva hitta nya former, nya utmaningar. Det gör ju att vi är så otroligt viktiga för att de ska lära sig".

6.1.2 Analys

I resultatet från intervjuerna beskriver förskollärarna vilka fördelar de ser med fysisk högläsning. De lyfter fram rösten som deras främsta verktyg och menar att ändra tonfall, ha en rytm samt melodi i sin läsning fångar intresset, detta hävdar förskollärarna blir språkutvecklande för barnen. Säljö (2017) talar om mediering vilket förklaras som att människor tillämpar sig redskap, det finns språkliga redskap som vi använder oss av för att kommunicera, förstå vår omvärld samt hur vi ska agera i den. Ett liknande perspektiv framför Mellgren och Gustafsson (2009) i sin delstudie som betonar vikten av att den som läser bör använda sig av varierande tonfall och röststyrka. Således är satsmelodi samt betoning av specifika ord viktiga aspekter inom högläsning. Förskollärare 1 belyser hur man kan vara samspelande tillsammans med barnen med hjälp av rösten. Detta knyter an till det Säljö (2017) nämner med att samspel bidrar till barns lärande.

En annan möjlighet som förskollärarna beskriver med fysisk högläsning är de berikande samtalen som uppstår. I studien ses böcker som ett medierande redskap och förskollärarna

uttrycker att de kan främja barns kommunikation och vidare språkutveckling. De menar att bokvalet tillsammans med bilder är en betydande faktor när det kommer till att lägga grunden för samtal under högläsning. Förskollärare 1 nämner att hen hellre väljer en bok med mindre text och tar mer hänsyn till bilderna för att bjuda in till samtal med barnen. Bildspråket är ett av de första språken som barn lär sig behärska lyfter Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2016). Även förskollärare 6 talar om att hen försöker göra barn intresserade med hjälp av färger och figurer från böckerna. När barn får se bilder ur böcker använder de sig av mediering för att tillägna sig nya kunskaper, vilket bidrar till en ökad språkförståelse (Vygotskij, 1995).

Förskollärarna ser främst fördelar med användningen av fysisk högläsning, dock berättar hälften av förskollärarna att stora barngrupper är en begränsning. De förklarar att man behöver anpassa sig till flera barns olika samtalsnivåer samt att det kan vara trångt utrymmesmässigt och chansen för alla barn att se boken begränsas. Förskollärarna uttrycker att de vill arbeta i mindre grupper, men de upplever även att de mindre grupperna är för stora för att kunna möta varje enskilt barns språkliga utveckling. Detta framkommer även i Norlings (2014) studie där förskollärare belyser att de vill arbeta i mindre barngrupper för att kunna anpassa barns individuella nivå och utveckla deras språk. Förskollärare 6 betonar att tiden är problematisk då andra delar av dagen på förskolan prioriteras först, det innebär att tiden för att läsa och gå till biblioteket kommer i andra hand. Hen anser att man måste ha en variation av böcker för att bibehålla ett intresse hos barnen. Detta stämmer överens med det som Alatalo och Westlund (2019) fann i sin studie att förskollärare upplever att planering och genomförande av högläsning är ett hinder i förskolans verksamhet.

Som förskollärare är man viktig för barnen i främjandet av deras språkutveckling. Varje barngrupp utmanar och man behöver hitta nya strategier poängterar förskollärare 3. Hen tycker inte att det finns några begränsningar med fysisk högläsning, utan som förskollärare skapar man sina egna begränsningar.

6.2 Digital högläsning

I detta tema kommer förskollärarnas beskrivningar av möjligheter respektive begränsningar som de upplever med digital högläsning att presenteras. Följaktligen kommer även respondenternas beskrivningar angående hur digital högläsning främjar barns språkutveckling att synliggöras.

6.2.1 Redovisning av intervju

Huruvida den digitala högläsningen främjar barns språkutveckling hade förskollärarna varierande beskrivningar och uppfattningar om. En förskollärare förklarade att hen inte anser digital högläsning vara speciellt språkutvecklande. Å ena sidan är förskollärarna osäkra på sina svar.

Förskollärare 1 - "Nej, jag tycker ju då inte att, om jag skulle, det är också att möta språket på ett annat sätt då och att möta det med en annan röst så fyller det säkert sin funktion men jag tycker inte det främjar på samma sätt som fysisk högläsning".

Förskollärare 3 - "Där är jag inte riktigt så säker. Men jag kan tänka mig att höra orden är ju utvecklade i sig".

Förskollärare 4 - "Tänker... kanske, kanske inte. Jag kan inte säga att det främjar mer eller mindre. Jag vet inte".

Däremot uppgav tre andra förskollärare i intervjuerna att digital högläsning också kan vara språkutvecklande. De menar att barn får tillgång till fler böcker än vad en pedagog har möjlighet till att läsa under en dag. Barn ges chans till att höra fler ord samt får möta det svenska språket.

Förskollärare 2 - "Det är samma som fysisk. De får möjlighet att lyssna på många böcker under en dag för att utveckla svenska språket och ordförrådet".

Förskollärare 5 - "Det är ju en fantastisk möjlighet för barnen att känna sig delaktiga och få tillgång samt förståelse för det svenska språket".

Förskollärare 6 - "Jag tycker inte det är lika bra men det erbjuder barnen att koncentrera sig. Barnen kan lyssna på fler böcker än vad jag kan läsa under en dag och det främjar ju språket".

Förskollärarna resonerar kring möjligheterna med användning av digital högläsning genom applikationen Polyglutt. De menar att de själva inte besitter alla barns modersmål. Förskollärarna beskriver digital högläsning som en möjlighet för flerspråkiga barn då det finns böcker tillgängliga på deras hemspråk. Två förskollärare beskriver även att detta skapar en jämlikhet mellan barnen på förskolan.

Förskollärare 2 - "Möjligheten med Polyglutt är att man kan erbjuda barnen en bok i stället för en film eller ett spel. Det finns böcker som kan erbjuda både barnens hemspråk och på svenska, vilket är en jättefördel".

Förskollärare 3 - "Vissa kan få lyssna till sitt hemspråk på Polyglutt. För det är ju inte säkert att man läser hemma, då kan man få höra böcker på förskolan. Digital högläsning skapar en jämlikhet som vi inte kan göra när vi läser själva".

Förskollärare 4 - "Alla språk blir representerade på Polyglutt utan att jag ska låtsas kunna ett annat språk".

Förskollärare 5 - "Flerspråkigheten ser jag som den främsta möjligheten till det digitala för då är det någon som kan språket som har läst in det på Polyglutt".

Två förskollärare understryker även möjligheter med digital högläsning för barn i behov av särskilt stöd. De menar att alla barn har olika individuella behov som förskollärare behöver ta hänsyn till.

Förskollärare 2 - "För barn i behov av särskilt stöd är det bra med digital högläsning, då de behöver det enskilda".

Förskollärare 3 - "Sen använder vi det för de barn som har språksvårigheter, men då sitter de själva med Ipad och hörlurar".

Av de intervjuade påpekar majoriteten av förskollärarna att de väljer digital högläsning i storgrupp. De förklarar hur de väljer att projicera upp på storbild för att bidra till en gemenskap där alla barn kan se och höra böckerna. Således blir detta en betydande möjlighet då fler barn kan ta del av högläsning samtidigt.

Förskollärare 1 - "Använder digital högläsning för att samla ihop barngruppen och hitta ett gemensamt fokus. Där kan många fler barn delta samtidigt, man kan ta upp det på tv eller en vägg, därav blir det fysiskt mycket lättare då dem inte behöver sitta inpå varandra, och det ser jag som en möjlighet".

Förskollärare 2 - "Vi använder även Polyglutt när vi är i storgrupp och vi projicerar den på väggen".

Förskollärare 3 - "Möjligheten är ju om man har en stor grupp barn som fixar samma bok, då kan man projicera den på storbild".

Förskollärare 5 - "Att man som sagt kan läsa för flera barn. När jag väljer en digital möjlighet kan flera vara delaktiga i högläsningen".

Förskollärare 6 - "Vi tar fram Polyglutt på projektorn man kan få det på storbild så alla ser".

Det framgick i intervjuerna att förskollärare ansåg att samtal tillsammans med barn är problematiskt under den digitala högläsningen. De hävdar att det blir svårare att ställa frågor och bjuda in barnen, vilket ses som en begränsning utifrån deras perspektiv.

Förskollärare 1 - "Jag upplever mig själv inte lika aktiv som pedagog och det blir att jag tappar att svara på frågor, bjuda in barnen och liknande".

Förskollärare 6 - "Man kan inte samtala på samma sätt om boken. Med digital blir det inte samma möjlighet till samspel och kommunikation kring vad man läser. Det blir mer som en envägskommunikation".

Två förskollärare var eniga om att uppläsningens röst är en begränsning då det inte finns någon variation i röstläget, de upplever rösten som monoton. Detta ser förskollärarna som en nackdel då de uppfattar att det inte fångar barns fokus och intresse.

Förskollärare 2 - "Det är ju när man använder uppläsning. Den rösten är väldigt rakt av, inga nyanser och ställer inga frågor vilket jag tror påverkar intresset hos barnen".

Förskollärare 5 - "Den digitala rösten, vissa av barnen fångas inte av den digitala rösten. Jag tror man tappar barnen om man inte använder rösten, tappar mötet med barnen i det digitala".

6.2.2 Analys

I intervjuerna framkom det att förskollärare var osäkra på om digital högläsning bidrar till barns språkutveckling. Förskollärarna uttrycker en osäkerhet i sina svar från intervjuerna, medan en menar tydligt att hen inte tycker att digital högläsning främjar språkutveckling på samma sätt som fysisk. Däremot uppgav respondenterna att barnen ges tillgång till fler böcker än vad en pedagog har möjlighet till att läsa under en dag. De anser att barnen även får möta fler ord och det svenska språket vilket i sin tur bidrar till främjandet av språkutveckling.

I intervjuerna berättade alla förskollärare att de använder sig utav applikationen Polyglutt vid digital högläsning. Förskollärarna beskriver hur digital högläsning med lärplatta kan användas för flerspråkiga barn. Nilsen (2021) förklarar även att flerspråkighet kan stödjas via digital teknologi med hjälp av boktjänster exempelvis Polyglutt, där uppläsning finns på olika språk. Lärplattan kan här ses som ett medierande redskap då förskollärarna inte besitter alla barns modersmål, vilken digital högläsning kan erbjuda. Detta upplever förskollärarna skapar en jämlikhet mellan barnen på förskolan. Vidare berättar två förskollärare hur de använder digital

högläsning för barn i behov av särskilt stöd. De förklarar att barnen sitter själva med Ipaden, då de behöver det enskilda. Reich m.fl. (2019) lyfter att barn på egen hand kan använda sig av digital högläsning som en positiv aspekt i och med att de själva kan styra sin egen läsning.

En möjlighet som merparten av förskollärare ser med digital högläsning är användandet i storgrupp. Förskollärarna beskriver att de projicerar en digital bok på storbild vilket förskollärarna menar bidrar till en gemenskap samt att alla barn kan lyssna till och se böckerna. Detta är också något som Sandvik m.fl. (2012) uppmärksammat i sin studie och ser som en möjlighet, där samspel främjas barn emellan vid stöttning av varandra. Således kan begreppet scaffolding kopplas till barn som stöttar varandra sinsemellan (Säljö, 2017).

Två förskollärare resonerar att samtala med barn under den digitala högläsningen är en begränsning. De anser att det är problematiskt att bjuda in barnen och ställa frågor om det man läser. Förskollärare 1 berättar att hen upplever sig själv inte lika aktiv som pedagog under digital högläsning. En liknande aspekt lyfter även förskollärare 6 att digital högläsning inte bidrar med samma möjligheter till samspel utan det blir mer en envägskommunikation.

Ytterligare nämner förskollärare 2 och 5 en begränsning med att använda sig av digital högläsning. De upplever att vissa barn inte fångas av den digitala rösten, samt att inga frågor ställs vilket de tror sig påverka barnens intresse. Uppläsningens röst upplevs som monoton då den saknar nyanser och läser rakt av texten. Interaktion och kommunikation är av stor betydelse i det sociokulturella perspektivet (Säljö, 2017).

6.3 Den stöttande förskolläraren

I det sista temat kommer förskollärarnas beskrivningar presenteras av hur de arbetar pedagogiskt med respektive högläsningssätt samt vilka strategier de säger sig använda för att stötta varje enskilt barn.

6.3.1 Redovisning av intervju

Förskollärarna beskriver hur de arbetar med fysisk och digital högläsning och hur det påverkar barns möjligheter till samspel. De anser sig själva vara mer aktiva och skapar fler tillfällen för samspel mellan barn och barn samt mellan barn och förskollärare under fysisk högläsning än under digital högläsning.

Förskollärare 1 - "Den fysiska bjuder in till samspel mellan pedagog och barn men också barn emellan. Med yngre barn handlar det mycket om att peka och bekräfta det man ser. Jag tycker att samspelet blir lättare när man har boken fysiskt. Jag behöver vara mera aktiv under digital för att samspelet ska kunna ske, samspelet blir inte lika spontant från barnens sida".

Förskollärare 2 - "Samspelet med en fysisk bok är bättre. Barn kan samspela med varandra under fysisk högläsning och förklara ord för varandra. Utifrån den digitala högläsningen blir inte samspelet samma, men det beror på hur jag gör".

Förskollärare 5 - "Jag upplever att den fysiska boken bidrar mer till skapandet av samspel. Barnen sätter sig ofta bredvid varandra för att läsa varsin bok och kan samspela sinsemellan".

Förskollärare 6 - "Vid fysisk högläsning väljer jag att vara aktiv och skapa samspel, medan digital sitter alla tysta så barnen får möjlighet att höra".

Mer än hälften av förskollärarna talar om hur rösten är en viktig strategi under högläsningens aktiviteter för att stötta barn i deras språkutveckling. En förskollärare menar även att strategierna som hen använder sig av kan se olika ut beroende på vilka barn hen läser för. Två förskollärare lyfter att tecken som stöd är en viktig strategi under högläsning för att främja språket.

Förskollärare 2 - "Min röst är en strategi, jag läser så det blir intressant. Jag vill fånga barnen och göra dem intresserade av boken. Vi använder tecken när vi läser så vi förstärker alltid orden".

Förskollärare 3 - "Jag måste se vilken nivå barnen ligger på och ibland även deras dagsform. Det är viktigt att jag är engagerad, höjer och sänker rösten, men det är en teknik att lära sig att läsa högt och tala inför andra. Det är inte självklart".

Förskollärare 4 - "Använder min röst som strategi, använda tecken som stöd är viktigt".

Förskollärare 6 - "Jag väljer något som skapar intresse och ställer många frågor. Jag ändrar rösten även under digital kan jag använda min röst för att hålla barnen fokuserade på uppläsningens röst".

Hälften av förskollärarna delar upp barn i mindre grupper utifrån deras individuella språkutveckling. De vill kunna stötta varje enskilt barn utifrån deras egna förutsättningar. En förskollärare nämner även hur barns läsvana hemifrån påverkar gruppindelningen.

Förskollärare 1 - "Den delen vi har styrt innan maten, så har vi anpassat grupperna till lite var man befinner sig i sin språkutveckling".

Förskollärare 2 - "Vi delar in barnen i två grupper då det inte går att ha en hel barngrupp när man läser. Vi försöker anpassa till alla barns individuella nivå".

Förskollärare 3 - "Vi har delat upp beroende på läsvana hemifrån, man kan se vilka som blir lästa för hemma. Vi gör lite olika. Under tiden kan det även vara några som är avskärmade och lyssnar på Polyglutt".

I intervjuerna framkom det att högläsning sker både planerat och oplanerat. Den planerade högläsningen sker främst i övergångar eller vid vilan för att få en lugn stund. Medan den spontana högläsningen sker under hela dagen på barns initiativ.

Förskollärare 1 - "Böcker och litteratur finns tillgängligt hela dagen. Vi tänker att som pedagoger är vi aktiva för högläsning på morgonen och efter vilan. Vi har mer planerat och styrd läsning före maten".

Förskollärare 2 - "Det är planerat, vi har det på eftermiddagen då vi behöver ha en stund där vi kan ta det lugnt. Men det sker spontant också".

Förskollärare 3 - "Planerat är det på eftermiddagen. Böckerna finns ju alltid framme så spontana tillfällen uppstår av barnen. Det är i mån av tid kan man säga om vi ska vara ärliga".

Förskollärare 4 - "Mest spontant, vi inte har plats för den planerade, förutom 5-åringarna som har sagostund efter lunch".

Förskollärare 5 - "Det har blivit planerad högläsning, dels utifrån boken som vi arbetar med i projekt. Sen så sker det spontant också när barnen kommer med initiativet".

Förskollärare 6 - "Båda, vid vilan är det planerat sen läser vi flera gånger om dagen om barnen vill".

Förskollärarna beskriver att de stöttar barn under fysisk högläsning genom att låta barnen vara delaktiga och ställa frågor. De ställer själva frågor till barnen vilket bjuder in till dialog för att synliggöra bokens innehåll. Förskollärarna berättar att de kan läsa samma bok vid flera tillfällen. Däremot förklarar en förskollärare att hen läser hela boken och låter barnen ställa frågor efter.

Förskollärare 1 - "Jag tänker på hur jag läser boken, kan ställa frågor och förklara ord för barnen. Under den planerade högläsningen är jag aktiv till att bjuda in barnen i ett sampråk till det vi läser. Vi läser även samma bok flera gånger".

Förskollärare 2 - "Under högläsning ställer jag frågor till barnen och förklarar ord genom synonymer. Jag kanske inte alltid kan förklara så bra, men barnen kan förklara för varandra så de förstår".

Förskollärare 3 - "Det kan hända att vi läser en bok flera dagar i rad, då diskuterar vi bokens handling. Jag ställer utmanande frågor kring bokens handling under högläsningens gång".

Förskollärare 4 - "Vi går ofta in i sagans värld med en ramsa, sen läser jag från pärm till pärm. Sen frågar jag vad som hände. I stället att barnen ställer frågor och stör de andra som kanske behöver höra hela sagan för att hålla tråden".

Förskollärare 5 - "Jag ställer öppna frågor, låter barnen själva sätta ord på vad som händer i boken. Jag tycker det blir mer spännande att få höra vad barnen tänker om boken och vad de ser".

Förskollärare 6 - "Jag ställer många frågor och gör barnen aktiva och delaktiga under läsningen".

6.3.2 Analys

Utifrån intervjuunderlaget belyser merparten förskollärare att de är mer aktiva och skapar fler stunder för samspel mellan förskollärare och barn samt barn emellan under fysisk högläsning. Förskollärare 5 menar att den fysiska boken bidrar mer till samspel mellan barn även om en förskollärare inte är närvarande. Förskollärare 2 upplever likaså att barn samspelar tillsammans under fysisk högläsning genom att förklara ord för varandra. Förskollärare 1 och 6 lyfter också samspelet mellan pedagog och barn, där det handlar om att vara aktiv som förskollärare och bekräfta det barnen säger samt det de pekar på. Således upplever majoriteten av förskollärarna att den digitala högläsningen inte bidrar till samma samspel som under den fysiska. Hur förskollärare organiserar för samspel mellan barn och barn samt förskollärare och barn är en viktig aspekt i främjandet av barns språkutveckling (Säljö, 2017).

Förskollärarna lyfter olika strategier som de använder vid både fysisk och digital högläsning. De använder sin röst som ett medierande verktyg för att stötta barnen vilket kan kopplas till begreppet scaffolding. Förskollärare 3 menar att det är en teknik att lära sig läsa högt och påpekar att det inte är en självklarhet hur man ska använda sin röst under fysisk högläsning. Förskollärare 6 uttrycker även att hen använder sin röst under digital högläsning för att barnen

ska behålla fokus på uppläsningens röst. En annan strategi som förskollärare 2 och 4 förespråkar är tecken som stöd för att ytterligare förstärka ord de läser, vilket de tycker är viktigt för främjandet av språket. Likaså betonar Neumann (2020) att förskollärare har en avgörande roll under högläsning då man ska stötta barn i deras lärande.

Hälften av förskollärarna delar in barnen i mindre grupper utifrån vart barnen befinner sig i sin språkutveckling. Förskollärare 1 och 2 förklarar för att stötta varje enskilt barn utifrån deras förutsättningar är indelning av mindre grupper en strategi som dem använder sig av. En annan indelning som förskollärare 3 använder sig av är utifrån barnens läsvana hemifrån. Det professionella uppdraget som ingår i förskolläraryrket innebär att man behöver vara öppen för barns utvecklingszon i förhållande till deras kunskaper, för att vidare kunna ge barn verktyg till att anamma nya kompetenser (Säljö, 2017).

Alla förskollärare beskriver i intervjuerna att de både har planerade och spontana högläsningssituationer. Det framgår att den planerade främst sker vid övergångar och för att få en lugn stund. Förskollärare 6 uttrycker att den planerade högläsningen sker vid vila, vilket förskollärare 2 och 3 också uppger. Den spontana högläsningen upplever förskollärarna sker under större delen av dagen och förskollärare 1 betonar att hen är mer aktiv för spontan högläsning på morgonen samt efter vila. Förskollärare 4 upplever att högläsning sker mest spontant, då hen berättar att det inte finns plats för planerad högläsning i verksamheten. Detta är även något som framkommer i både Dambers (2015) samt Alatalo och Westlunds (2019) studier, att högläsning ofta sker innan måltider samt under vila.

Förskollärarna beskriver hur de stöttar barnen under fysisk högläsning på varierande sätt. Fem av förskollärarna förklarar hur de låter barnen vara delaktiga och ställa frågor under högläsningens gång. De berättar även att de själva bjuder in barnen till dialog samt ställer frågor om bokens innehåll. Detta kan relateras till begreppet scaffolding. Förskollärare 4 uppger däremot att hen ställer frågor och gör barnen delaktiga efter att boken har lästs färdigt, då hen upplever att vissa barn behöver höra hela sagan utan avbrott för att behålla fokuset. I Mellgren och Gustafssons (2009) studie lyfts likaså hur högläsning behöver anpassas till den som lyssnar för att möjliggöra för samtal mellan förskollärare och barn. Utifrån det sociokulturella perspektivet är samspelet en vidare öppning för lärande och utveckling.

7 Diskussion

Nedan presenteras, diskuteras och problematiseras studiens resultat samt besvaras forskningsfrågorna. Därefter redovisas metoddiskussion och implikationer för förskolläraryrket. Slutligen skrivs förslag på vidare forskning samt en avslutning.

7.1 Resultatdiskussion

En uppdelning utifrån de tre teman som framfördes i analysen har även här delats upp med samma rubriker för att öka förståelsen av diskussionens struktur. Varje tema sammanfattas och diskuteras, där studiens resultat jämförs med tidigare forskning samt sociokulturella teorins centrala begrepp.

7.1.1 Fysisk högläsning

Det huvudsakliga resonemanget gällande möjligheter med fysisk högläsning som framkommit från förskollärarna i resultatet är hur rösten används som deras främsta verktyg, vilket vi kopplar till det sociokulturella perspektivet där rösten ses som ett språkligt medierande

redskap (Säljö, 2017). Förskollärarna menar att ha en rytm samt melodi i sin röst fångar barnen under högläsningen, vilket de tycker i sin tur bidrar till barnens språkutveckling. Detta kan även jämföras med Mellgren och Gustafssons (2009) delstudie då även de poängterar att beroende på hur rösten används av förskollärare påverkas barns språkutveckling. Likaså nämner Edvardsson (2019) att läsaren förmedlar bokens innehåll genom att ändra röstläge, tempo samt använda sitt kroppsspråk, för att skapa möjligheter för barn att förstå bokens handling. Det blir därmed viktigt hur förskollärare betonar ord, använder varierande röststyrka och tonfall för att göra högläsning till en språkutvecklande aktivitet.

Det framkommer även i resultatet att bokval har en betydande faktor vid fysisk högläsning. Förskollärarna ser möjligheten i att välja böcker med bilder, färger samt figurer som medför samtal. Detta upplever förskollärarna uppstår mer naturligt mot en jämförelse med digital högläsning. Likaså framkom det i Korat och Segal-Droris (2016) resultat, att samtal mellan förskollärare och barn inom fysisk högläsning främjade mer berikande samtal än digital. Neumann (2020) påpekar att en delad läsupplevelse mellan förskollärare och barn bidrar till en god inverkan på barns språkutveckling. Likt Neumann (2020) menar Gjems (2016) att den vuxnas roll som högläsare blir betydande för att samtala tillsammans med barn under fysisk högläsning. I samband med detta lyfter Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2011) fram hur samspel är en betydande grund för vidare utveckling av kunskap och färdigheter, vilket skapas under en delad läsupplevelse. Därmed ser vi att läsandet *med* barn blir viktigare än läsandet *för* barn i bidragandet till barns språkutveckling. Tillika hävdar Neumann (2020) att högläsning i sig *för* ett barn inte är tillräckligt stärkande för deras språkutveckling utan samtal *med* barn är det som utvecklar språket.

I resultatet framgår det att förskollärarna ser de stora barngrupperna som en begränsning för fysisk högläsning. Förskollärarna upplever svårigheter vid bemötandet av varje enskilt barns språkliga utveckling, även när barn är indelade i mindre grupper. Det framkommer i intervjuerna att fysisk högläsning sker vid de tillfällen under dagen när all personal i arbetslaget inte är på plats. Således är de mindre grupperna större än vad de egentligen kunde vara. Om den planerade fysiska högläsningen inträffat under en annan tidpunkt på dagen där all personal är närvarande hade de mindre grupperna kunnat bli ännu mindre. På så sätt skulle förskollärarna kunna anpassa högläsningsaktiviteten utefter varje barns individuella språkutveckling. Följaktligen stämmer vårt resultat ihop med det som Alatalo och Westlund (2019) påpekar, att stora barngrupper används i verksamheter under högläsning för att frigöra personal.

Utifrån vad våra respondenter har resonerat om i intervjuerna kan vi dra slutsatserna om att möjligheterna överväger begränsningarna med den fysiska högläsningen. Vi kan se att förskollärarna ser goda möjligheter för främjandet av barns språkutveckling genom att använda sig av sin röst för att skapa berikande samtal. Valet av litteratur kan även ses som en bidragande faktor för samspel mellan förskollärare och barn. För att möjliggöra för barns språkutveckling menar vi att förskollärare behöver organisera sin verksamhet för att kunna påverka de stora barngrupperna. Således kan begränsningen bli till en möjlighet i främjandet av barns språk.

7.1.2 Digital högläsning

Zipke (2016) framhåller i sin studie hur barn kan sitta själva med en lärplatta och lyssna till digital högläsning, detta är något som även Reich m.fl. (2019) betonar. De positiva aspekterna som framkommer i båda studiernas resultat är hur barn själva kan bestämma sin egen läsning,

vilket ökar deras igenkänning av ord (Zipke, 2016; Reich m.fl., 2019). Detta överensstämmer med vår studie som visar att förskollärarna låter barnen själva använda lärplattan och lyssna till digital högläsning. Det framkommer från intervjuerna att barn i behov av särskilt stöd får lyssna på digital högläsning enskilt för att ges samma förutsättningar till språkutveckling. Förskollärarna menar att förutsättningar behöver skapas utifrån varje individuellt barns behov. Barn som erbjuds att sitta enskilt med en lärplatta och lyssna till digital högläsning behöver ges stöd utifrån val av bok som bidrar till främjandet av språket. På samma sätt klargör Korat och Segal-Drori (2016) i sin studie att förskollärare behöver vara mer uppmärksamma på vilka böcker de väljer för att stödja barns språkutveckling i användandet av digital högläsning. Vidare menar Korat och Segal-Drori (2016) att uppmärksamheten bör vara på de digitala böckernas multimedia effekter som kan förekomma språkutvecklande eller distraherande. Således blir det viktigt för förskollärare att vara medvetna om böcker med multimedia effekter, då de antingen kan bidra till språkutveckling eller bli till ett distraherande moment.

Utifrån respondenternas svar lyfts även hur flerspråkiga barn kan använda sig av digital högläsning. Detta upplevs skapa en jämlikhet mellan barnen då alla får tillgång till att förstå en boks innehåll. I vår studie kan vi se att förskollärarna använder digital högläsning för att främja barns modersmål och det svenska språket. Detta kan kopplas till det Nilsen (2021) beskriver att med stöd av digital teknologi kan flerspråkighet främjas genom applikationen Polyglutt, som erbjuder uppläsning av barnböcker på olika språk. Lärplattan används här som ett medierande redskap för att ge alla barn likvärdiga villkor i förskolan. En möjlighet med att använda lärplattan som medierande redskap synliggörs i vårt resultat där förskollärarna beskriver hur de projicerar upp den digitala boken på storbild. Detta menar förskollärarna bidrar till gemenskap där alla barnen inkluderas i att lyssna samt titta på böckerna. Ett identiskt resonemang återges i Sandviks m.fl. (2012) studie hur projicering av böcker på storbildsskärm skapar möjlighet för hela barngruppen att delta. Utifrån vad som synliggörs i Sandviks m.fl. (2012) observationer, ses gemenskapen mellan barn främja samspel där de kan stötta varandra under den digitala högläsningen. Däremot hävdar Nilsen (2021) att projicering av böcker blir mer som att titta på barnprogram, där både pedagoger och barn är tysta och lyssnar. Det blir därmed viktigt som förskollärare att skapa goda förutsättningar för dialogiska samtal menar Nilsen (2021).

En annan möjlighet som förskollärarna synliggjorde under intervjuerna var tillgången på böckerna. Nilsen (2021) lyfter i sin studie, applikationen Polyglutt som erbjuder 2000 böcker på svenska samt andra språk. Förskollärarna i vår studie menade att den digitala högläsningen med Polyglutt erbjuder barnen fler böcker som de kan lyssna till än vad en pedagog har chansen till att läsa under en dag. Vårt resultat stämmer överens med Edwards, (2019) att den digitala högläsningen tillåter barn att lyssna till ett större antal böcker än vad förskollärare har tid till under en dag i verksamheten. Nilsen (2021) uppmärksammar även att barn själva kan sitta och lyssna på uppläsningens röst via Polyglutt. Följaktligen ges barn möjlighet till att utöka sitt ordförråd vilket gynnar barns språkutveckling.

Förskollärarna som medverkat i intervjuerna uttrycker en osäkerhet kring digital högläsning. I resultatet framgår det att en del av förskollärarna inte anser att digital högläsning främjar barns språk på samma sätt som fysisk. De hävdar även att det finns en problematik att samtala med och ställa frågor till barnen vid den digitala högläsningen. Korat och Segal-Drori (2016) lyfter i sin studie hur samtal och diskussioner mellan förskollärare och barn behöver föras under respektive högläsningsform för att främja barns språkutveckling. Förskollärarna i vår studie beskriver hur de upplever svårigheter att bjuda in barn till samtal. De resonerar kring sin egen pedagogiska roll och ser sig själva inte lika aktivt engagerade under digital högläsning. Det framkommer i resultatet att digital högläsning blir mer av en

envägskommunikation, vilket inte tycks bidra till samma möjligheter för samspel som med fysisk högläsning. Däremot påpekar Sandvik m.fl. (2012) att aktivt engagerade och närvarande förskollärare krävs för att ett utvecklande lärande ska ske vid digital högläsning. Varför väljer inte förskollärare att använda sig av samma strategier vid respektive högläsningsform? Detta är något som man kan reflektera över, varför förskollärare inte ser möjligheter med att skapa samtal samt ställa frågor till barn under digital högläsning.

Sammanfattningsvis kan man se att förskollärarna upplever mer begränsningar med digital jämförelse med fysisk högläsning. De upplever en osäkerhet kring arbetandet med digital högläsning och hur de kan främja barns språk med hjälp av en lärplatta. Förskollärarna ger tillfällena för både det enskilda barnet samt hela barngruppen för att skapa möjligheter för lärande och utveckling inom språket. De förbiser sin egen pedagogiska roll då en brist på kunskap om att undervisa med digitala verktyg finns. Med stöd från tidigare forskning samt den valda teorin kan vi dra en slutsats, att det behövs engagerade samt närvarande förskollärare som samtalar och ställer frågor för att det ska ske en progression av barns språkutveckling.

7.1.3 Den stöttande förskolläraren

I resultatet framgår det att förskollärarna varierar sitt sätt att stötta barnen under fysisk högläsning. De låter barnen vara aktiva genom att ställa frågor och bjuda in dem till dialog om bokens innehåll. Vilket man kan koppla till att förskollärarna ger barn verktyg för att tillägna sig kunskaper och ta sig vidare i deras språkutveckling. Här ser vi hur förskollärarna använder sig av scaffolding genom att förskolläraren som besitter mer kunskap stöttar barnen i att utvecklas. Damber (2015) menar när man utgår från ett sociokulturellt förhållningssätt där lärande sker i sociala sammanhang, kan högläsning skapa förutsättningar för barns deltagande av det demokratiska samhället. Förskollärarna i intervjuerna anpassar högläsning till barnen genom olika strategier exempelvis tecken som stöd och indelning i mindre grupper. Vårt resultat kan kopplas till vad Mellgren och Gustafsson (2009) lyfter i sin studie, att förskollärare behöver möjliggöra för samtal genom att anpassa högläsning till den som lyssnar.

Edvardsson (2019) förklarar att under högläsning skapas sociala samspel mellan vuxna och barn, som i sin tur bidrar till ett gemensamt fokus på boken med dess innehåll. I resultatet beskriver förskollärarna att de samspelar tillsammans med barnen när de förklarar ord och bekräftar det barnen säger samt pekar på. Mellgren och Gustafsson (2009) understryker vikten av att förskollärare tar hänsyn till barns kroppsspråk, eftersom det kan ge dem information som inte uttalas via barns röst och kan då försummas. Detta med tanke på att alla barn inte besitter det verbala språket och kan därmed kommunicera via deras kroppsspråk med gester och mimik (Mellgren & Gustafsson, 2009). Följaktligen menar Gjems (2016) att när barn involveras under högläsning blir de motiverade och intresserade för att samtala, vilket bidrar till att de ges fler språkliga erfarenheter.

Norling (2014) understryker i sin studie att förskollärare är medvetna om högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Utifrån vårt resultat ser vi att respondenterna även besitter samma medvetenhet, då de väljer att dela in i mindre grupper med hänsyn till barns individuella språknivå vid planerade högläsningsaktiviteter. Däremot sker det främst vid vilan samt i övergångssituationer, vilket vi ser som en problematik och återkopplar till Edwards (2019) som menar att tiden på dagen har en särskild betydelse för högläsning. I Dambers

(2015) resultat framgår det att man vill få in högläsning som ett tematiskt arbete för att skapa ett syfte med fokus på barns språkutveckling istället för ett lugnande moment.

Utifrån resultatet av intervjuerna framkommer det att förskollärarna planerar högläsningsaktiviteter men det sker även spontana tillfällen för högläsning på barnens initiativ. Flertalet av förskollärarna beskriver hur den planerade högläsningen utspelar sig vid övergångar eller vila, likt vad Alatalo och Westlund (2019) samt Damber (2015) ser i sina studiers resultat. För att återigen sammankoppla till Edwards (2019) kan man reflektera över hur förskollärare planerar för högläsning. Är den tiden på dagen, vid vila eller övergångar, den bästa tiden för högläsning som språkutvecklande aktivitet? Gjems (2016) betraktar högläsning som en betydelsefull aktivitet och menar att utvecklandet av barns språk ska främjas. Följaktligen behöver förskollärare prioritera samt skapa goda möjligheter för språkutveckling vilket bör ske en tid på dagen när barn är fokuserade, inte trötta, hungriga eller stissiga (Edwards, 2019). Däremot ser vi i vårt resultat en fördel att barn ändå får delta i en planerad högläsningsaktivitet minst en gång om dagen på majoriteten av förskolorna, vilket blir betydelsefullt för deras språkutveckling. Detta lyfter även Mellgren och Gustafsson (2009) att högläsning är en betydande faktor för barns skolframgång. De menar att förskollärare behöver prioritera den dagliga högläsningen eftersom det utvecklar barns fantasi, ordförråd och begreppsvärld (Mellgren & Gustafsson, 2009).

Förskollärarna beskriver att de använder olika strategier vid fysisk respektive digital högläsning. Rösten ser vi att de använder som ett medierande verktyg för att stötta barnen i deras språkutveckling. Som tidigare nämnts under fysiska högläsning ändrar de tonfall samt tempo, för att fånga barnen i berättelsens innehåll. Medan i den digitala högläsningen beskriver en förskollärare att hen tar hjälp av sin röst för att barnen ska behålla fokus på uppläsningens röst. Mellgren och Gustafsson (2009) betonar att pedagoger behöver uppmärksamma barn på böckernas innehåll. Detta kan vi därmed se att en av förskollärarna gör under den digitala högläsningen då hen stöttar barnen genom att använda rösten för att rikta deras fokus tillbaka till boken.

När vi frågade våra respondenter till intervjuer, valde vi tre förskollärare som arbetar på yngrebarnsavdelningar samt tre förskollärare på äldre barns avdelningar. Således för att vi hade tankar om att en skillnad i hur förskollärare beskriver hur de arbetar samt stöttar barn under fysisk respektive digital högläsning skulle synliggöras. En skillnad vi har uppmärksammat är hur de förskollärare som arbetar på en äldre barns avdelning, delar in barnen i mindre grupper utefter deras språkliga kunskaper. Detta är något som inte blev lika synligt i de yngre barngrupperna utifrån förskollärarnas beskrivningar. Skulle det här kunna bero på att barn har kommit längre i sin språkutveckling på äldre barns avdelningarna? Således blir det enklare att synliggöra barns olika individuella nivåer i deras språkutveckling och på sätt anpassa högläsningen utefter det.

Något som framkom är att majoriteten av de som arbetar på yngrebarns avdelningar väljer böcker med mycket bilder samt färger, medan det inte framgår lika tydligt utifrån förskollärarnas beskrivningar från äldre barns avdelningarna. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2016) menar att bildspråket är ett av de första språken som barn lär sig bemästra. Följaktligen tänker vi att förskollärarna som arbetar med yngre barn ser bilder som en inkörsport till läs- och skriftspråket. Däremot såg vi en likhet i att alla respondenter kände sig osäkra på hur de ska arbeta med digital högläsning för att det ska bli en språkutvecklande aktivitet för barn. Å ena sidan understryker Edwards (2019) att den fysiska och digitala högläsningen ska ses som två kompletterande metoder. Vi tycker att förskollärare behöver ges ytterligare kompetenser till hur digital högläsning kan användas som språkutvecklande

aktivitet i verksamheten. Således hade förskollärare blivit mer säkra på hur den digitala högläsningen kan bidra till barns språkutveckling.

Sammanfattningsvis kan vi se att förskollärarna skapar möjligheter till samspel på olika sätt beroende på deras barngrupp i verksamheten. Förskollärarna tar hänsyn till barnen under högläsning och skapar samspel mellan barn och barn samt vuxna och barn. De stöttar även barnen genom varierande strategier exempelvis via rösten, indelning i mindre grupper samt tecken som stöd. Högläsning sker en gång om dagen som en planerad undervisningsaktivitet på flertalet av respondenternas förskolor för att stötta barnen vidare i deras språkutveckling. De beskriver även att den spontana högläsningen sker på barnens initiativ. Därtill ser vi även likheter och skillnader i hur förskollärare beskriver deras arbetssätt och stöttning till barn under fysisk och digital högläsning utifrån olika åldrar. Avslutningsvis kan vi se att förskollärare arbetar pedagogiskt på varierande sätt för att stötta barn i främjandet av deras språk. Dock kan vi se en nackdel i vårt resultat som visar att högläsning ofta sker under vila eller övergångar på förskolorna. Vi uppfattar att förskollärarna ser högläsning som en fantastisk pedagogisk metod för barns språkutveckling men att möjligheterna samt begränsningarna som de beskriver leder till ett lugnande moment i stället.

7.2 Metoddiskussion

En kvalitativ forskningsansats har genomsyrat vår studie och för att få fram materialet har vi som tidigare nämnt använt intervjuer som metod. I detta avsnitt kommer fördelar och nackdelar att presenteras av den valda metoden som vi valt att arbeta med.

Fördelar med intervjuer som kvalitativ metod är att intervjuerna har bidragit med djupgående och detaljerande data. I intervjuerna har vi suttit ansikte-mot-ansikte samt spelat in allt som respondenterna beskrivit för att ingenting skulle missas (Denscombe, 2009). En nackdel med intervjuer är att vi inte befunnit oss i verksamheten och kunnat observera hur förskollärare arbetar med fysisk respektive digital högläsning. Vi har därför förlitat oss på respondenternas svar från intervjuerna. Som nämnts har vi haft personliga kopplingar till respondenterna sedan tidigare, därmed gick vi in med öppna ögon och gav ingen påverkan kring deras svar under intervjuerna. Detta kan återkopplas till vad Bjørndal (2018) menar att intervjuaren inte ska påverka respondenten med egna uppfattningar, då det hade kunnat haft inverkan på det slutliga resultatet.

Genomförandet av intervjuerna hade varit tidsbesparande om vi hade delat upp oss och endast varit en person som intervjuade. Vi såg dock en fördel med att delta minst två skribenter vid varje intervju då ena kunde fokusera på att ställa intervjufrågorna medan den andra kunde föra anteckningar, ställa följdfrågor samt göra noteringar för gester samt kroppsspråk. Denscombe (2009) poängterar att forskare under intervju kan lätt tappa tråden om hen både ska intervju och skriva fältanteckningar. Ytterligare en fördel är att vi inte valde att mejla ut intervjufrågorna i förväg till respondenterna för att kunna få så ärliga svar som möjligt till vår studies resultat.

Som tidigare nämnts i metodavsnittet fanns tankar på att genomföra en kvantitativ studie där förskollärarna istället hade besvarat en enkät. I en enkät hade vi inte kunnat ta hänsyn till att ställa följdfrågor, se respondenternas gester, kroppsspråk eller höra förändringar i deras röstläge. Vi hade inte heller kunnat veta om respondenterna tolkat frågorna rätt eller om samma detaljerad beskrivning hade givits. I och med att studien är tidsbegränsad hade en kvantitativ metod kunnat leda till bortfall. Således hade resultatet kunnat brista på grund av för få svar att dra slutsatser från (Stukát, 2005). Dock motsvarar inte alltid respondenternas

svar verkligheten och för att åstadkomma en mer rättvisare bild hade vår studie kunnat använda sig av observationer som komplement till intervjuerna. Återigen med tanke på tiden för studien hade inte båda delarna känts genomförbara på ett kvalitativt sätt.

7.3 Implikationer för förskolläraryrollen

I läroplanen för förskolan lyfts hur förskollärare ska erbjuda barnen en stimulerande miljö där förutsättningar att utveckla språket ska ges. Således genom att samtala om litteratur och lyssna till högläsning (Lpfö18, 2018). I detta avsnitt kommer vårt resultatets betydelse för förskolläraryrket samt den framtida yrkesrollen att belysas.

En betydande faktor för förskollärarens roll är att det bör finnas en medvetenhet om hur högläsning kan användas som ett tematiskt arbete för att främja barns språkutveckling på ett givande sätt. Resultatet från vår studie visar att högläsning ofta används vid vila samt övergångssituationer. Högläsning sker minst en gång om dagen i verksamheterna vilket är positivt. Vi menar däremot att barns utvecklande av språket inte gynnas på samma sätt då tiden på dagen har en stor inverkan på barns fokus, vilket behövs under högläsning för att ett lärande ska kunna ske. Stora barngrupper har också en påverkan då det blir svårare att bemöta varje barns individuella behov. I resultatet visades att även de mindre indelningarna av grupperna är för stora då högläsningen oftast sker i situationer där all personal inte är på plats. Följaktligen behöver förskollärare organisera sin verksamhet för att skapa möjligheter för barn att lyssna till och samtala kring böcker under högläsning, på ett sätt som bidrar till deras utveckling av språk.

Utifrån vår studies resultat kan vi se en osäkerhet hos respondenterna kring huruvida digital högläsning som arbetsmetod främjar barns språkutveckling. Därmed menar vi att ytterligare kompetenser behövs hos förskollärare gällande användning av digital högläsning och dess möjligheter. Således hade förskollärare blivit mer säkra på hur den digitala högläsningen kan bidra till barns språkutveckling. Det blir därför viktigt att förskollärare ges förutsättningar att sätta sig in i aktuell forskning för att kunna omsätta teori till praktik och därigenom skapa kvalitet i sin undervisning.

Studien har bidragit med att synliggöra högläsningens betydelse i samband med barns språkutveckling, vi vill även poängtera att både den fysiska och digitala högläsningen värdesätts högt i förskolan och bör ses som komplement till varandra. Således behövs respektive högläsningsform bli lika tillgängliga för barn i verksamheten. Därmed är det av stor vikt att förskollärare skapar ett intresse hos barn, både för de fysiska samt digitala böckerna. I resultatet framkom det att förskollärare behöver se till barns läsvana hemifrån, vilket kan innebära att barn har olika erfarenheter av högläsning. För att alla barn ska få uppleva högläsning menar Edwards (2019) att digital högläsning kan vara en positiv första kontakt för de barn som inte har några tidigare erfarenheter.

Förskolans läroplan (Lpfö18, 2018) betonar att verksamhetens arbetssätt ska vila på vetenskaplig grund samt beprövade erfarenheter. I samband med att högläsning har fått större skrivelser i läroplanen ska barn ges förutsättningar att utveckla sitt språk och kommunikation. Genom att reflektera över högläsning som en språkutvecklande aktivitet skapar man en medvetenhet och förståelse som förskollärare, hur betydelsefullt högläsning är för barns språkutveckling. Studien har givit oss kunskaper samt skapat meningsfulla reflektioner hur man som förskollärare kan arbeta med högläsning för att främja barns språkutveckling.

Därmed tillför vår studie forskning samt kunskap angående fysisk respektive digital högläsning för barns språkutveckling till utbildningsvetenskap och förskolläraryrket.

7.4 Förslag på vidare forskning

Vi skulle vilja uppmärksamma på en fortsatt forskning inom området, då högläsning har stor betydelse för barns språkutveckling. Som tidigare nämnts har högläsning fått ett bredare utrymme i förskolans läroplan (Lpfö18, 2018). Det är därmed av stor vikt att förskollärare gör högläsning till ett tematiskt arbete med fokus på att främja barns språk och inte ett tillfälle för avslappning samt vila.

En vidareutveckling av studien hade kunnat innehålla observationer i stället för intervjuer. Observationerna skulle då fokusera på hur förskollärare använder fysisk och digital högläsning. Således hade vi fått reda på hur förskollärare faktiskt arbetar till skillnad från hur de beskriver att de arbetar för att främja barns språkutveckling. Det är viktigt att förskollärare reflekterar över hur de planerar för högläsning samt över vilka som ska ta del av den, för att skapa förutsättningar där alla barn ges chansen till utveckling av språket.

En annan tänkbar vidareutveckling är att studien kunde utförts på samma sätt med samma forskningsfrågor, dock i ett socioekonomiskt utsatt område samt olika delar av Sverige. Därmed hade skillnader och likheter kunnat synliggöras i jämförelse med vår studie. Detta hade givit ett bredare perspektiv på hur förskollärare använder fysisk och digital högläsning för att främja barns språkutveckling.

Något som framgick i vår studie var att digital högläsning ofta användes för barn i behov av särskilt stöd samt för flerspråkiga barn. Detta var inte något vi aktivt sökte efter från respondenternas svar utan uppmärksammades under analysen av intervjuerna. En sådan fortsatt forskning hade skapat möjligheter att undersöka huruvida språkutveckling främjas för barn i behov av särskilt stöd samt flerspråkiga barn genom digital högläsning.

7.5 Avslutning

Sammantaget har vi i studien uppmärksammat möjligheter och begränsningar med fysisk och digital högläsning. Vi har även synliggjort huruvida förskollärare stöttar barn för att främja deras språkutveckling med respektive högläsningsform. Studien har lärt oss att förskollärares arbete med högläsning har en avgörande betydelse för barns språkutveckling i förskolan. I studien lyfts även värdet av förskollärares stöttande roll i dennes samspel tillsammans med barn. I praktiken är det betydelsefullt för barn att ges en möjlighet att stimuleras i sin utveckling av språk.

Vårt resultat är presenterat i relation till tidigare forskning där teori har applicerats för att sedan diskuteras och reflekteras. I vårt resultat framkommer skillnader i hur förskollärare samtalar med barn om texter beroende på högläsningsform. Möjligheterna som förskollärarna har beskrivit med högläsning har givit oss kunskap som vi vill ta med oss in i den framtida yrkesrollen. Begränsningarna som synliggjorts vill vi omvandla till möjligheter för att kunna gynna barns språkutveckling. Följaktligen är det av stor vikt att vi som blivande förskollärare medför vårt studieresultat och sprider vår kunskap vidare till kommande verksamhet, där fysisk respektive digital högläsning bör ses som två kompletterande metoder till varandra (Edwards, 2019).

Slutligen för att återkoppla till vårt syfte där vi har undersökt hur förskollärare beskriver sina didaktiska val, vilken pedagogisk roll de intar, samt högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Således kan vi som Gjems (2016) poängterar se, att läsandet *med* barn är mer bidragande till deras språkutveckling, än läsandet *för* barn.

8 Referenslista

- Alatalo, T., & Westlund, B. (2019). *Preschool teachers' perceptions about read-alouds as a means to support children's early literacy and language development*. *Journal of Early Childhood Literacy* 2021, vol.21(3), 413-435. DOI: 10.1177/1468798419852136
- Askland, L., & Sataøen, S. (2014). *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. Liber AB. (250 s.)
- Bjørndal, C. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Liber. (178 s.)
- Damber, U. (2015). *Read-alouds in preschool – A matter of discipline?*, *Journal of Early Childhood Literacy*, vol 15(2), 256-280. DOI: 10.1177/1468798414522823
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur AB. (445 s.)
- Edvardsson, J. (2019). *Läsa och samtala om skönlitteratur: med digitala verktyg*. Studentlitteratur AB. (120 s.)
- Edwards, A. (2019). *Bilderbokens mångfald och möjligheter*. Natur & kultur. (168 s.)
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap - vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Natur & Kultur. (212 s.)
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne, P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (34-54 s.). Liber AB.
- Fast, C. (2016). Inbillningskraftens betydelse för barns läs- och skrivutveckling. I Axelsson, M. & Jönsson, K. (red). *Bygga broar och öppna dörrar: att läsa, skriva och samtala om texter i förskola och skola*. (2. uppl.) Liber, ss. 39–64.
- Gjems, L. (2016). *Förskolans arbete med tidig litteracitet - på barns villkor*. Studentlitteratur AB. (192 s.)
- Korat, O., & Segal-Drori, O. (2016). *E-book and Printed Book reading in Different Contexts as Emergent Literacy Facilitator*. *Taylor & Francis*, vol 27(4), 532-550. DOI: 10.1080/10409289.2016.1095613
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB. (412 s.)
- Johansson, T. (2012). *Den lärande människan - Utveckling, lärande, socialisation*. Liber AB.
- Läroplan för förskolan: Reviderad 2018*. (2018). Skolverket. (24 s.)
https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf400_1.pdf

- Mellgren, E., & Gustafsson, K., (2009). Språk och kommunikation. S. Sheridan, I Pramling Samuelsson & E. Johansson (Red.), *Barns tidiga lärande - En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande* (s. 151-183). Göteborgs universitet.
- Neumann, M. (2020). *Teacher Scaffolding of Preschoolers' Shared Reading With a Storybook App and a Printed Book*. *Journal of research in childhood education* 2020, vol 34(3), 367–384. DOI: 10.1080/02568543.2019.1705447
- Nilsen, M. (2021). *Digitala läsaktiviteter i förskolan - Rapport om användningen av en digital boktjänst i Göteborgs stads förskolor*. Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet.
- Norling, M. (2014) *Preschool staff's view of emergent literacy approaches in Swedish preschools*. *Early Child Development and Care*, vol 184(4), 571-588. DOI: 10.1080/03004430.2013.800511
- Reich, S., Yau, J., Xu, Y., Muskat, T., Uvalle, J., & Cannata, D. (2019). *Digital or print? A comparison of preschooler's comprehension, vocabulary and engagement from a print book and an e-book*. *AERA open*, 2019-09-25, vol.5 (3), 1-16. DOI:<https://doi.org/10.1177/2332858419878389>
- Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 220-236). Liber AB.
- Sandvik, M., Smørdal, O., & Østerud, S. (2012). *Exploring iPads in Practitioners' Repertoires for Language Learning and Literacy Practices in Kindergarten*. *Universitetsforlaget, Nordic journal of digital literacy*, Vol 7 (03), 204-220.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I., & Johansson, E. (2011). *Förskolan - arena för barns lärande*. Liber AB. (157 s.)
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur. (220 s.)
- Svensson, P., & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne., & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 17-31). Liber AB.
- Säljö, R. (2017) *Den lärande människan - teoretiska traditioner*. Lundgren, . I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s.203–263). Natur & Kultur.
- Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Liber AB. (203 s.)
- Vygotskij, L. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Daidalos AB. (111 s.)
- Zipke, M. (2016). *Preschoolers explore interactive storybook apps: The effect on word recognition and story comprehension*. *Education and Information Technologies*, 22(4), 1695–1712. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9513-x>

Öberg, P. (2015). Livshistorieintervjuer. I G. Ahrne, P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (55–67 s.). Liber AB.

9 Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev Datum: 2022-03-30

Hej!

Vi heter Alice Hjern, Emma Jansson och Sanna Nilsson och studerar till förskollärare vid Göteborgs universitet. Vi är inne på den sjätte terminen av vår utbildning och skriver examensarbete med fokus på digital och fysisk högläsning i förskolan. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare ser på högläsningens betydelse för barns språkutveckling. I denna studie innebär digital högläsning att en digital bilderbok blir uppläst av en inspelad röst från en lärplatta medan fysisk högläsning innebär att en pedagog läser högt ur en bok för en eller flera barn.

Inom vårt valda område har vi tagit del av tidigare forskning men vi vill gärna ta del av hur du ser på högläsning i ditt arbete då vi menar att det blir betydelsefullt för vår studie. Således vill vi ta del av din syn på hur högläsning främjar barns språkutveckling i förskolan. För att samla in data önskar vi genomföra en intervju med dig i din verksamhet. Intervjun beräknas ta 45-60 minuter och vi kommer att ljudinspela samtalen. Intervjuerna kommer transkriberas och analyseras. Alla medverkande kommer att anonymiseras och när examensarbetet är färdigt och examinerat kommer ljudfilerna att förstöras.

Vi utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer där du som respondent när som helst kan avbryta och ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina svar kommer då uteslutas från studien. Om du väljer att medverka kommer ditt deltagande vara konfidentiellt och vi kommer endast använda svaren från intervjun till denna studie. Din medverkan skulle bli betydelsefull för vårt examensarbete och vi är tacksamma om du vill delta. Du får gärna komma med förslag på en tid och dag som passar för dig, men gärna så snart som möjligt.

Vi hoppas detta låter intressant och ser fram emot att träffa dig!
Har ni vidare frågor kontakta oss gärna:

Alice Hjern
gushjernal@student.gu.se
073-9911323

Handledare: Elisabeth Rietz
elisabeth.rietz@gu.se

Emma Jansson
gusjanemv@student.gu.se
076-0060807

Kursledare: Andreas Jacobsson
andreas.jacobsson@gu.se

Sanna Nilsson
gusnilsabi@student.gu.se
070-5278127

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar Alice, Emma och Sanna

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare ser på högläsningens betydelse för barns språkutveckling. I denna studie innebär digital högläsning att en digital bilderbok blir uppläst av en inspelad röst från en lärplatta medan fysisk högläsning innebär att en pedagog läser högt ur en bok för en eller flera barn.

Vi kommer att ljudinspela samtalet om samtycke lämnas. Intervjun kommer transkriberas och analyseras. Ingen obehörig kommer ta del av transkriptionen av intervjun och den information du lämnar kommer behandlas säkert. Din medverkan kommer att anonymiseras och när examensarbetet är färdigt och examinerat kommer ljudfilerna att förstöras.

Vi utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer där du som respondent när som helst kan avbryta och ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina svar kommer då uteslutas från studien. Om du väljer att medverka kommer ditt deltagande vara konfidentiellt och vi kommer endast använda svaren från intervjun till denna studie.

Genom att kontakta någon av oss skribenter har du alltid möjlighet att ta del av information om de uppgifter som behandlas om dig i studien. Vid påskrivning av denna samtyckesblankett godkänner du behandling av dina personuppgifter inom ramen för studien som du fått ta del av via informationsbrev.

Alice Hjern

gushjernal@student.gu.se

073-9911323

Handledare: Elisabeth Rietz

elisabeth.rietz@gu.se

Emma Jansson

gusjanemv@student.gu.se

076-0060807

Kursledare: Andreas Jacobsson

andreas.jacobsson@gu.se

Sanna Nilsson

gusnilsabi@student.gu.se

070-5278127

Datum

Respondent

Student

Student

Student

Bilaga 3

Intervjufrågor

1. Hur länge har du arbetat som utbildad förskollärare?
2. Vilken ålder arbetar du med i barngruppen?

Allmänna frågor

1. Vid vilka tillfällen erbjuds högläsning under dagen?
2. Vad är ditt syfte med högläsning? (Varför läser ni för barnen?)
3. Vilka aspekter tar du hänsyn till vid valet av bok?
4. Hur ser grupp fördelningen ut vid högläsning?
5. Sker högläsning planerat eller spontant? Varför?

Fysisk högläsning

1. Kan du beskriva hur du arbetar med fysisk högläsning?
2. Vilka möjligheter ser du med att använda fysisk högläsning?
3. Vilka begränsningar ser du med att använda fysisk högläsning?
4. Hur ofta erbjuder ni fysisk högläsning för barnen?
5. Hur ser du att fysisk högläsning främjar barns språkutveckling?
6. Kan du beskriva hur en planerad fysisk högläsningsaktivitet kan se ut?

Digital högläsning

1. Kan du beskriva hur du arbetar med digital högläsning?
2. Vilka möjligheter ser du med att använda digital högläsning?
3. Vilka begränsningar ser du med att använda digital högläsning?
4. Hur ofta erbjuder ni digital högläsning för barnen?
5. Hur ser du att digital högläsning främjar barns språkutveckling?
6. Kan du beskriva hur en planerad digital högläsningsaktivitet kan se ut?

Allmänna frågor i slutet

1. Finns det någon skillnad på tillgängligheten mellan digitala och fysiska böcker för barnen? (om ja, varför? om nej, berätta hur tillgängligheten ser ut)
2. Vilka för och nackdelar ser du om du jämför fysisk och digital högläsning?
3. Hur skulle du beskriva att respektive högläsningsform påverkar barns möjligheter till samspel?
4. Vilka strategier använder du vid respektive högläsningsform för att främja barns språkutveckling?
5. Vilken pedagogisk roll intar du under högläsningsaktiviteter?
6. Finns det något som du vill tillägga utöver de frågor du fått?